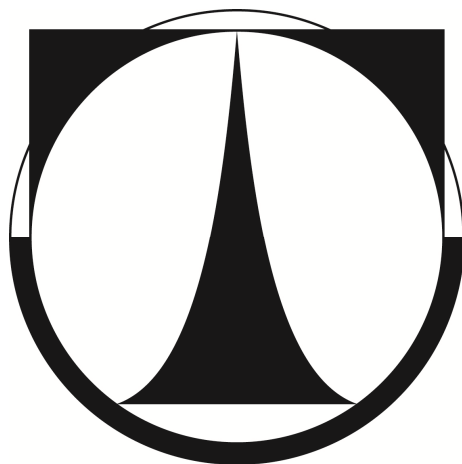

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI

Ekonomická fakulta

DIPLOMOVÁ PRÁCE

2012

Bc. Blanka Brojarová

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI

Ekonomická fakulta

Studijní program: **N 6208 – Ekonomika a management**

Studijní obor: **Podniková ekonomika**

Středoafriická republika: V pasti bídy a chudoby

Central African Republic: In a Trap of Poverty

DP - EF - KEK - 2012 - 07

Bc. Blanka Brojarová

Vedoucí práce: Ing. Kocourek Aleš, Ph.D., katedra ekonomie

Konzultant: prof. Ing. Fárek Jiří, CSc., katedra ekonomie

Počet stran: 87

Počet příloh: 3

Datum odevzdání: 4. 5. 2012

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Diplomovou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím diplomové práce a konzultantem.

V Liberci, 4. 5. 2012

Blanka Brojarová

Anotace

Středoafriická republika patří mezi nejchudší státy světa, přesto bývá v rámci zahraniční spolupráce často opomíjena. Cílem práce je rozbor současného stavu země z různých hledisek. První část se věnuje geografii, demografii, historii, politologii a sociologii. Další kapitoly se zabývají globální problematikou chudoby (definice, rozdělení, měření a příčiny) a zadluženosti. V práci je též pozornost věnována rozvojové pomoci a jejím podobám v rámci OSN, OECD, EU či ČR. Poslední kapitola je zaměřena na rozbor jednotlivých faktorů podnikatelského prostředí. Na závěr jsou navrženy možné kroky vedoucí ke zlepšení současné kritické situace.

Klíčová slova

Chudoba, podnikatelské prostředí, rozvojová pomoc, Středoafriická republika, subsaharská Afrika.

Annotation

The Central African Republic is one of the poorest countries in the world, in spite of being often neglected within the international cooperation. The aim of this study is to analyze the current situation of the country from different perspectives. The first part deals with geography, demography, history, political conditions and sociology. The following chapters deal with issues of global poverty (definition, classification, measurement and causes) and indebtedness. The attention is also paid to development aid and its forms within the UN, the OECD, the EU or the Czech Republic. The last chapter is devoted to analysis of specific factors of the business environment. Possible steps how to improve the current critical situation are suggested in conclusion.

Key Words

Business environment, Central African Republic, development assistance, poverty, Sub-Saharan Africa.

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala svému vedoucímu práce Ing. Aleši Kocourkovi, Ph.D. za jeho vstřícnou spolupráci a užitečné rady při psaní diplomové práce a dále své rodině za podporu.

Obsah

Seznam obrázků.....	11
Seznam tabulek	12
Seznam zkratk.....	13
Úvod	15
1 Středoafriická republika.....	17
1.1 Zeměpisná charakteristika	17
1.2 Demografická charakteristika	18
1.3 Historie země	21
1.4 SAR a Francie	22
1.5 Politická charakteristika.....	23
1.6 Korupce.....	24
1.7 Ekonomická charakteristika.....	25
1.8 Obchodní a ekonomická spolupráce s ČR	29
1.9 Sociální a zdravotní charakteristika	30
1.10 Členství v mezinárodních organizacích.....	36
1.11 Turismus	37
2 Chudoba	39
2.1 Definice chudoby	39
2.2 Rozdělení chudoby	40
2.3 Měření chudoby	41
2.4 Příčiny chudoby	44
3 Zadluženost	47
4 Rozvojová pomoc.....	53
4.1 Rozvojové cíle tisíciletí.....	54
4.2 Rozvojová pomoc a EU	59
4.3 Rozvojová pomoc ČR.....	60
4.4 Rozvojová pomoc v Africe	62
5 Podnikání ve Středoafriické republice	65

5.1 Celkové hodnocení DB	66
5.2 Zahájení podnikání	68
5.3 Zřízení skladu	70
5.4 Přístup k elektrickému proudu	72
5.5 Registrace nemovitostí	73
5.6 Získání úvěru	75
5.7 Ochrana investorů	76
5.8 Placení daní	78
5.9 Svoboda obchodu	79
5.10 Legislativní ochrana	81
5.11 Ukončení podnikání	83
Závěr	85
Seznam použité literatury	88
Seznam příloh	94

Seznam obrázků

Obrázek 1: Mapa Středoafričké republiky.....	18
Obrázek 2: Vývoj populace ve Středoafričké republice v letech 1960 – 2010	19
Obrázek 3: Vývoj hrubého domácího produktu v paritě kupní síly SAR v mil. USD	27
Obrázek 4: Koncepční rámec dopadu HIV / AIDS na ekonomiku	33
Obrázek 5: Začarovaný kruh bídy	45
Obrázek 6: Začarovaný kruh politické nestability.....	46
Obrázek 7: Pořadí zemí dle analýzy Doing Business 2012.....	67
Obrázek 8: Hodnocení jednotlivých ukazatelů analýzy DB 2012.....	67

Seznam tabulek

Tabulka 1: Demografické údaje – SAR, Siera Leone, Súdán, JAR, ČR.....	20
Tabulka 2: Index CPI 2010 a 2011	25
Tabulka 3: Vývoj makroekonomických ukazatelů SAR v letech 1990 – 2010	28
Tabulka 4: Makroekonom. ukazatele SAR, Sierra Leone, Súdánu, JAR a ČR v r. 2010 ...	28
Tabulka 5: Rozložení příjmů obyvatelstva v SAR	29
Tabulka 6: Bilance obchodní výměny SAR a ČR (tis. USD).....	30
Tabulka 7: Ukazatele zdravotní péče.....	32
Tabulka 8: HIV/AIDS ve vybraných zemích Afriky.....	33
Tabulka 9: Vzdělání v jednotlivých zemích	36
Tabulka 10: Regionální průměry indexu lidského rozvoje (HDI) v letech 1980 – 2010	42
Tabulka 11: Vývoj indexu lidského rozvoje ve vybraných zemích	43
Tabulka 12: Vývoj objemu celkového zadlužení ve vybraných regionech (v mld. USD)..	51
Tabulka 13: Objem finančních prostředků vynaložených ČR na oficiální rozvojovou pomoc v letech 2005-2010	62
Tabulka 14: Čistá oficiální rozvojová pomoc v roce 2010.....	64
Tabulka 15: Jednotlivé složky ukazatele Zahájení podnikání	69
Tabulka 16: Jednotlivé složky ukazatele Zřízení skladu	71
Tabulka 17: Jednotlivé složky ukazatele Přístup k elektrickému proudu	72
Tabulka 18: Jednotlivé složky ukazatele Registrace nemovitostí	74
Tabulka 19: Jednotlivé složky ukazatele Získání úvěru	76
Tabulka 20: Jednotlivé složky ukazatele Ochrana investorů.....	77
Tabulka 21: Jednotlivé složky ukazatele Placení daní	79
Tabulka 22: Jednotlivé složky ukazatele Svoboda obchodu	80
Tabulka 23: Jednotlivé složky ukazatele Legislativní ochrana	82
Tabulka 24: Jednotlivé složky ukazatele Ukončení podnikání	83

Seznam zkratek

AIDS	Syndrom získaného selhání imunity (<i>Acquired Immune Deficiency Syndrome</i>)
CIA	<i>Central Intelligence Agency</i>
CPI	Index vnímání korupce (<i>Corruption Perceptions Index</i>)
CPJP	<i>The Convention of Patriots for Justice and Peace</i>
EDF	Evropský rozvojový fond
FCFA	Středoafriický frank (<i>Communauté Financiere Africaine</i>)
HDP	Hrubý domácí produkt
HDI	<i>Human Development Index</i>
HIPC	<i>Heavily Indebted Poor Countries</i>
HIV	Virus lidské imunitní nedostatečnosti (<i>Human Immunodeficiency Virus</i>)
IDA	Mezinárodní asociace pro rozvoj (<i>International Development Association</i>)
IBRD	Mezinárodní banka pro obnovu a rozvoj (<i>International Bank for Reconstruction and Development</i>)
IFC	Mezinárodní finanční korporace (<i>International Finance Corporation</i>)
IMF	Mezinárodní měnový fond (<i>International Monetary Fund</i>)
INTERPOL	<i>International Criminal Police Organization</i>
IT	<i>Transparency International</i>
JAR	Jihoafrická republika
MDGs	Rozvojové cíle tisíciletí (<i>The Millenium Development Goals</i>)
MINURCA	Mise OSN ve Středoafričské republice (<i>United Nations Mission in the Central African Republic</i>)
ODA	Oficiální rozvojová pomoc (<i>Official Development Assistance</i>)

OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (<i>Organization for Economic Cooperation and Development</i>)
OSN	Organizace spojených národů
SAR	Středoafriická republika
SSSR	Svaz sovětských socialistických republik
RVHP	Rada vzájemné hospodářské pomoci
UNDP	Rozvojový program OSN (<i>United Nations Development Programme</i>)
UNESCO	Organizace Spojených národů pro výchovu, vědu a kulturu (<i>United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization</i>)
UNIDO	Organizace OSN pro průmyslový rozvoj (<i>United Nations Industrial Development Organization</i>)
UNWTO	Světová organizace cestovního ruchu (<i>World Tourism Organization</i>)
USD	Americký dolar (<i>United States dollar</i>)
WB	Světová banka (<i>World Bank</i>)
WCO	Světová celní unie (<i>World Custom Organization</i>)
WHO	Světová zdravotnická organizace (<i>World Health Organization</i>)
WIPO	Světová organizace duševního vlastnictví (<i>World Intellectual Property Organization</i>)
WTO	Světová obchodní organizace (<i>World Trade Organization</i>)
ZRS	Zahraniční rozvojová spolupráce

Úvod

Středoafriická republika, země ležící přímo v centru afrického kontinentu, je izolována sousedními státy od přístupu k moři, potýká se s dlouholetou politickou nestabilitou a občanskými nepokoji, má velmi špatnou dopravní infrastrukturu, v porovnání s ostatními zeměmi Afriky přijímá mnohem méně zahraniční humanitární pomoci, neboť projekty rozvojové spolupráce směřují častěji do regionů s dostatkem přírodních zdrojů a s větším mediálním zájmem... To jsou důvody, proč je jedna z nejchudších zemí světa, označována přívlastkem „zapomenutá“.

Záměrem této diplomové práce je analýza současného stavu Středoafriické republiky, tedy poskytnutí komplexního pohledu na život v této zemi s cílem odpovědět na otázku, zda špatné podmínky pro podnikatelskou činnost jsou příčinou chudoby v daném státě. Cílem celé studie je identifikace možných kroků k řešení žalostné situace v zemi.

Práce je strukturována do 5 částí. První část se soustředí na podrobnější charakteristiku země z několika pohledů – zeměpisného, demografického, historického (vztah Francie s bývalou kolonií), politického, ekonomického a obchodního. Dále jsou blíže popsány sociální aspekty (zdravotní péče, AIDS, přístup k pitné vodě, vzdělávání) i zatím nevyužitý potenciál turismu.

Kapitola 2 je věnována teoretickému vymezení aktuálního globálního problému světového hospodářství – chudobě. Práce poukazuje na markantní rozdíly mezi zeměmi „bohatého severu“ a „chudého jihu“, kdy na jedné straně zeměkoule žijí lidé v blahobytu a na druhé straně umírají malé děti hladem. Definice, členění, měření a příčiny chudoby jsou hlavními body, kterými se druhá kapitola zabývá. Plynule na ní navazuje část věnovaná problematice zadluženosti států.

Na rozvojovou pomoc, tedy jeden z nástrojů boje proti chudobě, se zaměřuje kapitola 4. Popisuje postoj Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj, Evropské unie i České republiky k problematice mezinárodní pomoci. Pozornost je věnována Rozvojovým cílům tisíciletí, vyhlášeným Organizací spojených národů v roce 2000. Průběžné hodnocení

po 5 letech však nepřineslo očekávané kladné výsledky, spíše naopak, další hodnocení v roce 2010 bylo i přes ekonomickou krizi pozitivnější.

Poslední kapitola se detailněji věnuje jednotlivým ukazatelům analýzy Světové banky nazvané „Doing Business 2012“. Tento rozbor se zaměřuje na 10 oblastí podnikatelského životního cyklu. Pro lepší představu o stavu daných indikátorů využívá práce porovnání s dalšími zeměmi, konkrétně se Sierou Leone, Súdánem, Jihoafrickou republikou a Českou republikou. Středoafriická republika se v celkovém pořadí umísťuje na 182. pozici ze 183. Tedy je jednou ze zemí s nejméně příznivým prostředím pro podnikatelské aktivity, což samozřejmě ovlivňuje tuzemské i zahraniční investory a má pravděpodobně zásadní dopad na celkovou prosperitu země a životní úroveň jejích obyvatel.

1 Středoafriická republika

První kapitola diplomové práce se věnuje základní charakteristice Středoafriické republiky, nejprve ze zeměpisného, demografického a historického pohledu. Dále je popsán vztah Francie se svou bývalou kolonií a současná politická situace v zemi. Následující podkapitoly se věnují rozboru ekonomických ukazatelů a není opomenuta ani sociální a zdravotní charakteristika (zdravotnictví, AIDS, přístup k pitné vodě a vzdělání). Kapitulu uzavírají informace o turismu.

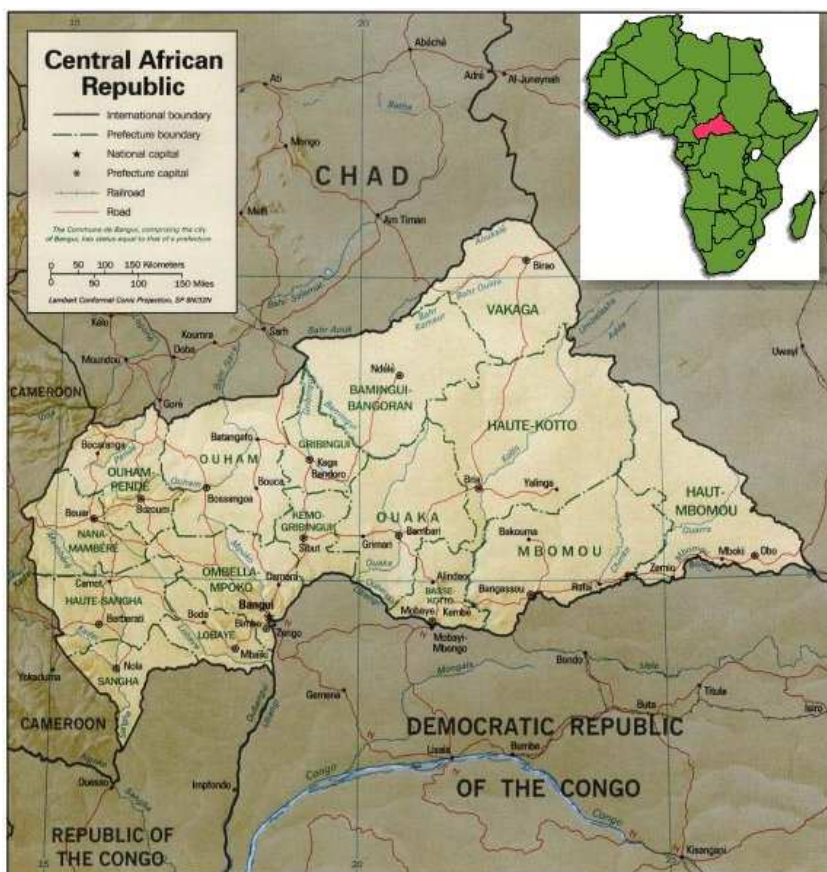
1.1 Zeměpisná charakteristika

Středoafriická republika (dále jen SAR) je vnitrozemský stát ležící v samotném centru Afriky. Zaujímá plochu o rozloze 622 984 km², je tedy 45. největším státem světa. Hraničí s Čadem (1 197 km), Súdánem (1 165 km), Demokratickou republikou Kongo (1 577), Konžskou republikou (467 km) a Kamerunem (797 km).¹

Terén se vyznačuje obrovskou jednotvárnou plošinou s roztroušenými kopci na severovýchodě a jihozápadě. 100 % plochy země tvoří souš. Nejvyšším bodem je Mont Ngaoui – 1 420 m n. m., nejnižším pak řeka Oubangui – 335 m n. m. Klimatické podmínky jsou tropické, charakteristické jsou horké, suché zimy a horká, vlhká léta. Přírodní nebezpečí představuje především horko, sucho, prašný vítr na severu a záplavy. Mezi nejvýznamnější přírodní zdroje země patří diamanty, uran, dřevo, zlato a ropa.²

¹ CIA. *The World Factbook* [online]. Washington, DC: Central Intelligence Agency, 2011 [vid. 2011-10-20]. ISSN 1553-8133. Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ct.html>

² Tamtéž.

Obrázek 1: Mapa Středoafričské republiky

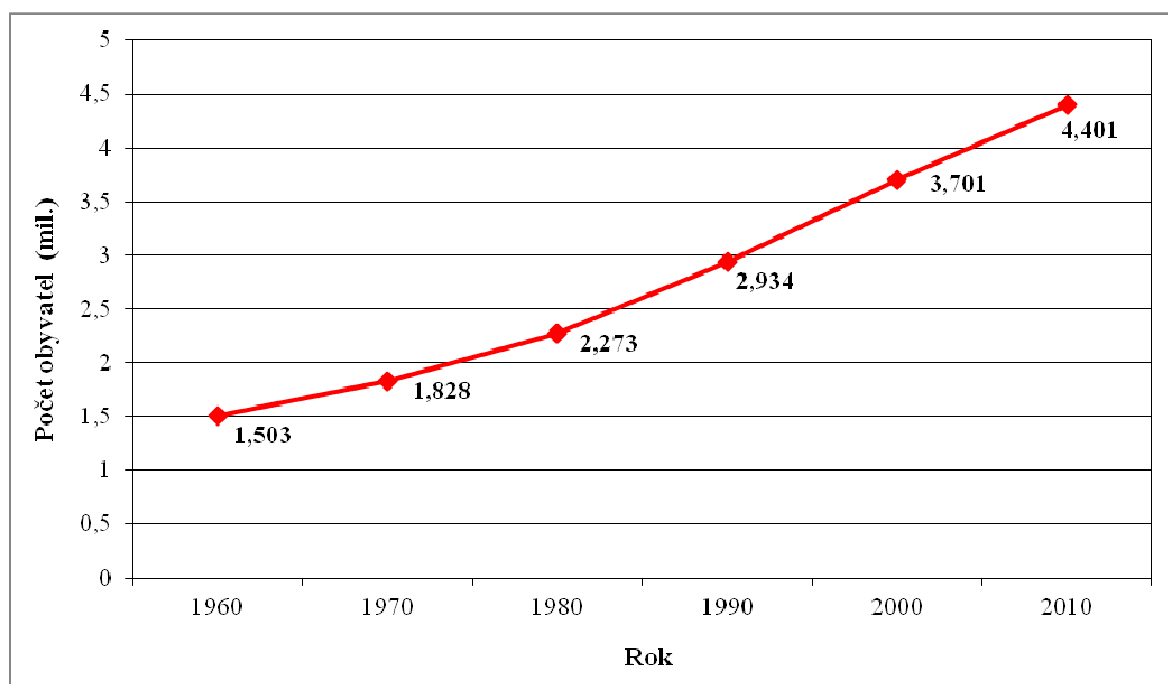
Zdroj: ELCA. *Map – Evangelical Lutheran Church of the Central African Republic* [online]. Illinois: The Evangelical Lutheran Church in America [vid. 2011-10-20]. Dostupné z: <http://www.elca.org/Who-We-Are/Our-Three-Expressions/Churchwide-Organization/Global-Mission/Where-We-Work/Africa/Central-African-Republic/Map.aspx>

1.2 Demografická charakteristika

Počet obyvatel se podle různých zdrojů odhaduje na necelých 5 milionů. Přesnější číslo je vzhledem k velké úmrtnosti v důsledku nemoci AIDS těžko zjistitelné a ověřitelné.

Nejnovější číslo 4 950 027 obyvatel uvádí U. S. Census Bureau na základě svého výzkumu z července 2011.³

Pro představu o demografickém vývoji SAR v letech 1960 - 2010 slouží obrázek 2, data byla převzata z databáze World Bank (dále jen WB).

Obrázek 2: Vývoj populace ve Středoafričské republice v letech 1960 – 2010

Zdroj: WB. *Data: Population, total* [online]. Washington, DC: World Bank. [vid. 2011-10-21]. Dostupné z: <http://data.worldbank.org/indicator/SP.POP.TOTL?page=4>

Nejsilněji zastoupenou etnickou skupinou jsou příslušníci národa Baya (33 %), dále Banda (27 %), Mandjia (13 %), Sara (10 %) a další. Hlavním městem je Bangui, ve kterém žije cca 720 000 obyvatel. Město je zároveň ekonomickým i politickým centrem země. Úředním jazykem je francouzština, nejrozšířenější lidový jazyk pak sangoština (Sangho). V náboženství převládá lokální atavismus (35 %), protestantismus (25 %), římský

³ CIA. *The World Factbook* [online]. Washington, DC: Central Intelligence Agency, 2011 [vid. 2011-10-20]. ISSN 1553-8133. Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ct.html>

katolicismus (25 %) a islamismus (15 %).⁴ Peněžní jednotkou je středoafrický frank – Communauté Financière Africaine (FCFA).⁵ Kurz roku 2010: 1 USD = 495 franků.⁶

Následující demografické údaje SAR jsou pro lepší názornost porovnány s dalšími státy: Sierrou Leone (přibližně stejný počet obyvatel), Súdánem (sousední stát), Jihoafrickou republikou (nejbohatší africká země) a Českou republikou (známé prostředí).

Tabulka 1: Demografické údaje – SAR, Sierra Leone, Súdán, JAR, ČR⁷

	Počet obyvatel	Průměrný věk	Tempo růstu populace (%)	Porodnost	Úmrtnost
SAR	5 057 208	19,2	2,14	36,13	14,71
SIERRA LEONE	5 485 998	19,1	2,28	38,12	11,49
SÚDÁN	34 206 710	18,5	1,88	31,70	8,33
JAR	48 810 427	25,0	-0,41	19,32	17,23
ČR	10 177 300	40,8	-0,13	8,62	10,94

Zdroj: CIA. *The World Factbook* [online]. Washington, DC: Central Intelligence Agency, 2011 [vid. 2011-10-20]. ISSN 1553-8133. Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/index.html>

Z tabulky 1 vyplývá značný rozdíl demografických trendů afrických zemí oproti ČR. Zatímco v afrických zemích (SAR, Sierra Leone, Súdán a JAR) je průměrný věk velmi nízký a porodnost vysoká, v ČR populace stárne a dětí se rodí méně. Vyšší úmrtnost

⁴ CIA. *The World Factbook* [online]. Washington, DC: Central Intelligence Agency, 2011 [vid. 2011-10-20]. ISSN 1553-8133. Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ct.html>

⁵ *Souhrnná teritoriální informace: Středoafriická republika* [online]. Zastupitelský úřad ČR v Abui, 2011-06-16 [vid. 2011-10-24]. Dostupné z: <http://services.czechtrade.cz/pdf/sti/stredoafricka-republika-2011-06-16.pdf>

⁶ WB. *Official exchange rate* [online]. Washington, DC: World Bank, 2011 [vid. 2011-10-24]. Dostupné z: <http://data.worldbank.org/indicator/PA.NUS.FCRF>

⁷ Podíl obyvatel se zdrojem pitné vody – odhad z roku 2008; HIV/AIDS výskyt u dospělých – odhad z roku 2009; gramotnost – odhad z roku 2003; prům. věk – odhad z roku 2011; ostatní údaje – odhad července roku 2012.

zaznamenává SAR a JAR, důvodem je především nekontrovatelná pandemie AIDS. Za pozornost stojí fakt, že demografické údaje SAR a Sierra Leone dosahují velmi podobných hodnot.

1.3 Historie země

Dějiny celého území nejsou moc známé. V 16. a 19. století zemi pustošili obchodníci s otroky. Po obsazení Francouzi v roce 1894 se země stala francouzskou kolonií Ubangi-Shari. Spolu s Čadem, Gabonem a Středním Kongem byla v letech 1910 - 1958 součástí Francouzské rovníkové Afriky. Po druhé světové válce byla povstáním prosazena samospráva. Úplnou nezávislost země získala 13. srpna 1960 za vlády prezidenta Davida Dacka. V roce 1976 se republika stala monarchií v čele s císařem Bokassem I., jeho vládnutí bylo spojeno s brutalitou a krutostí. Bývalý prezident Dack se vrátil zpátky k moci v roce 1979, ale dva roky na to byl armádou svržen. V 80. letech následovaly kroky směřující k parlamentní demokracii. Volby v roce 1993 vyhrál Ange-Félix Patassé. Finanční situace země byla ale katastrofální. Neplacení mezd vojáků a státních zaměstnanců vedlo o 3 roky později ke vzbouření armády, kterou potlačila na žádost prezidenta až francouzská vojska. Mise Organizace spojených národů (dále OSN) k zajištění bezpečnosti, tzv. MINURCA, proběhla v SAR v letech 1998 – 2000. Patassé byl po 10 letech vládnutí v roce 2003 sesazen generálem Françoisem Bozizém. Po dvou letech vojenské vlády se konaly prezidentské volby, Bozizé je vyhrál.⁸

V současné době vláda stále nemá plnou kontrolu nad zemí. Země trpí nepokoji, útoky ozbrojených rebelských a povstaleckých skupin. Určitým pokrokem bylo mírové jednání vlády se skupinami v roce 2008. Skupina rebelů the Convention of Patriots for Justice and Peace (CPJP) přesto dál působí na severovýchodě u města Ndélé a stojí za násilím

⁸ Infoplease: *Encyclopedia* [online]. Boston: 2011 [vid. 2011-10-24]. Dostupné z: <http://www.infoplease.com/ipa/A0107399.html>

na civilním obyvatelstvu. Představitelé vlády se zatím bezúspěšně snaží o smíření s rebely. Na začátku roku 2011 potvrdil prezidentské křeslo ve volbách Françoise Bozizé.⁹

1.4 SAR a Francie

Jak již bylo zmíněno výše, Středoafriická republika byla v období po 1. světové válce francouzskou kolonií. Francie spolu s Velkou Británií patřila mezi největší evropské koloniální mocnosti, vlastnila největší počet afrických kolonií (Mauretánie, Senegal, Mali, Burkina Faso, Niger, Čad, Guinea, Pobřeží slonoviny a další). V období dekolonizace se snažila zachovat politické a ekonomické vazby se svými koloniemi. Jejím cílem bylo též zabránit komunismu proniknout do vrcholných politik v daných zemích. Francouzské podniky působící v bývalých koloniích přispívají i dnes významným podílem do jejich hospodářství. Evropané se ve vzájemné spolupráci opírají především o společné historické vztahy a tradice.¹⁰

V současné době se všechny mocnosti světa – USA, Čína, EU, Rusko, Indie, země Blízkého východu a jiní - snaží navázat strategická partnerství se zeměmi Afriky. Pohlízejí na tento kontinent jako na neprobádaný a skýtající velké příležitosti a možnosti, ať již jde o nerostné bohatství (ropná ložiska) či politickou podporu.¹¹

⁹ U.S. Department of State. *Background Note: Central African republic* [online]. Washington, DC: U.S. Department of State, 2010-12-28 [vid. 2011-10-19]. Dostupné z: <http://www.state.gov/r/pa/ei/bgn/4007.htm>

¹⁰ ZÁHOŘÍK, J. *Subsaharská Afrika a světové mocnosti v éře globalizace*. 1. vyd. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2010. 179 s. ISBN 978-80-7422-021-0.

¹¹ Tamtéž.

1.5 Politická charakteristika

SAR je demokratickou republikou v čele s prezidentem. Ústava byla ratifikována lidovým referendem 5. 12. 2004 (účinnost od 27. 12. 2004). Právní systém je založen na francouzském modelu. Legislativní činnost vykonává parlament (angl. Assemblée Nationale) se 105 poslanci. Soudní moc vykonává Nejvyšší soud (angl. Supreme Court), v němž působí 3 soudci jmenovaní prezidentem, 3 prezidentem parlamentu a 3 nezávislími soudci.¹²

Hlavní politické strany jsou: Aliance pro demokracii a pokrok (angl. Alliance for Democracy and Progress - ADP), Středoafriké demokratické shromáždění (angl. Central African Democratic Rally - RDC), Občanské fórum (angl. Civic Forum - FC), Liberální demokratická strana (angl. Liberal Democratic Party - PLD), Hnutí za demokracii a rozvoj (angl. Movement for Democracy and Development - MDD), Hnutí za osvobození středoafriického lidu (angl. Movement for the Liberation of the Central African People - MLPC), Národní konvergence (angl. National Convergence - KNK), Vlastenecká fronta pro pokrok (angl. Patriotic Front for Progress - FPP), Lidová unie pro republiku (angl. People's Union for the Republic - UPR), Národní sjednocená strana (angl. National Unity Party - PUN), Sociálně demokratická strana (angl. Social Democratic Party - PSD).¹³

Administrativně se země dělí na 14 prefektur, 2 ekonomické prefektury a 1 oblast (angl. commune): Bamingui-Bangoran, Basse-Kotto, Haute-Kotto, Haut-Mbomou, Kemo,

¹² CIA. *The World Factbook* [online]. Washington, DC: Central Intelligence Agency, 2011 [vid. 2011-10-20]. ISSN 1553-8133. Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ct.html>

¹³ CIA. *The World Factbook* [online]. Washington, DC: Central Intelligence Agency, 2011 [vid. 2011-10-20]. ISSN 1553-8133. Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ct.html>

Lobaye, Mambere-Kadei, Mbomou, Nana-Mambere, Ombella-Mpoko, Ouaka, Ouham, Ouham-Pende, Vakaga; Nana-Grebizi a Sangha-Mbaere; Bangui.¹⁴

Den republiky je národním svátkem, slaví se 1. prosince (výročí 1958). Národním symbolem je slon.¹⁵

1.6 Korupce

Dalším problémem země je marný boj s rostoucí korupcí. Mezinárodní organizace Transparency International (dále TI) každoročně klasifikuje země světa podle tzv. Indexu vnímání korupce (angl. Corruption Perceptions Index; CPI). CPI vyjadřuje stupeň vnímání korupce ve veřejném sektoru, dosahuje hodnot 0 – 10, přičemž čím větší číslo, tím menší míra korupce. Pro srovnání zemí je nutné pracovat s různými zdroji informací (minimálně tři odlišné zdroje v každé zemi). Výsledek je tedy závislý na dostupnosti údajů. Korupci lze ovšem označit za „skrývanou“ činnost, její měření tedy není jednoduché.¹⁶

V roce 2010 TI změřila CPI ve 178 zemích, a to na základě 13 zdrojů. SAR dosáhla hodnoty 2,1 a zařadila se s dalšími zeměmi na 154. pozici,¹⁷ následující rok dosáhla téměř stejné hodnoty (2,0) i umístění (158). Nejméně zkorumpovanými státy jsou Dánsko, Nový

¹⁴ CIA. *The World Factbook* [online]. Washington, DC: Central Intelligence Agency, 2011 [vid. 2011-10-20]. ISSN 1553-8133. Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ct.html>

¹⁵ Tamtéž.

¹⁶ IT. *Corruption Perceptions Index 2010, In Detail* [online]. Berlín: Transparency International, 2011 [vid. 2012-04-23]. Dostupné z: http://www.transparency.org/policy_research/surveys_indices/cpi/2010/in_detail

¹⁷ Tamtéž.

Zéland, Finsko, nejhůře si vede Somálsko, Myanmar (Barma) či Severní Korea. V porovnání dvou let je zřejmé, že zhoršení zaznamenala i ČR, JAR i Súdán.¹⁸

Tabulka 2: Index CPI 2010 a 2011

	CPI 2010		CPI 2011	
	Hodnota	Pořadí	Hodnota	Pořadí
SAR	2,1	154	2,2	154
SIERRA LEONE	2,4	134	2,5	134
SÚDÁN	1,6	172	1,6	177
JAR	4,5	54	4,1	64
ČR	4,6	53	4,4	57

Zdroj: IT. *Corruption Perceptions Index* [online]. Berlín: Transparency International, 2011 [vid. 2012-04-23]. Dostupné z: http://www.transparency.org/policy_research/surveys_indices/cpi

1.7 Ekonomická charakteristika

SAR je řazena World Bank mezi nejméně rozvinuté země s nízkými příjmy. Zemědělství a lesnictví jsou páteří celé její ekonomiky, v roce 2009 se podílely 55 % na hrubém domácím produktu (dále jen HDP) země. Nejvýznamnější nerostnou surovinou jsou diamanty, které tvoří téměř 50 % příjmů z exportu. Země má bohaté, ale nevyužité ložiska přírodních zdrojů – zlato, diamanty, uran. Mezi významné plodiny země patří bavlna, maniok, jamy, banány, kukuřice, káva a tabák. Průmyslová výroba i služby jsou málo rozvinuté. Sekundární sektor měl v roce 2009 pouze 15% podíl na HDP. Nejpodstatnější je těžba diamantu, pivovarnictví a zpracování dřeva,¹⁹ dále textilní průmysl, výroba obuvi,

¹⁸ IT. *Corruption Perceptions Index 2011* [online]. Berlín: Transparency International, 2011 [vid. 2012-04-23]. ISBN 978-3-943497-18-2. Dostupné z: <http://www.transparency.org/content/download/64565/1032845>

¹⁹ U.S. Department of State. *Background Note: Central African republic* [online]. Washington, DC: U.S. Department of State, 2010-12-28 [vid. 2011-11-19]. Dostupné z: <http://www.state.gov/r/pa/ei/bgn/4007.htm>

montáž kol a motorek. Služby jsou podobně jako průmysl velmi málo vyvinuté, na HDP se podílejí pouze asi 32 %.²⁰

Růst ekonomiky je brzděn uzavřenou polohou země, velmi špatnou dopravní infrastrukturou (nezpevněné plochy letišť, neexistující železniční doprava), nekvalifikovanou pracovní silou, neuspokojivou politickou situací, rebelstvím v zemi. SAR je zcela závislá na finanční pomoci ze zahraničí, především pak z Francie. Dotace jsou jen částečně schopny naplnit nezbytné humanitární potřeby.²¹

Od získání nezávislosti SAR uběhlo již přes 50 let nicméně je hospodářský pokrok velmi malý. Země je velmi zadlužená, zažila 30roční pokles hrubého národního produktu (HNP). Pomoc Světové banky a Mezinárodního měnového fondu v podobě bezúročných úvěrů na podporu investic do zemědělství, chovu dobytka a dopravy neměla velký účinek. Obě organizace apelují na vládu, aby učinila ekonomické reformy s cílem nastartovat hospodářství a tím zmírnit chudobu.²²

1.7.1 Makroekonomické údaje

SAR patří mezi země s nejmenším HDP na světě. Dle CIA obsadil její odhad HDP v paritě kupní síly za rok 2010 (3,446 mld. USD) až 171. místo v žebříčku zemí světa. Huře si z afrických států vedou jenom např. Burundi, Lesotho, Džibutsko, Guinea-Bissau nebo Liberia. Mezi státy s nejvíce výkonným hospodářstvím se řadí Spojené státy americké,

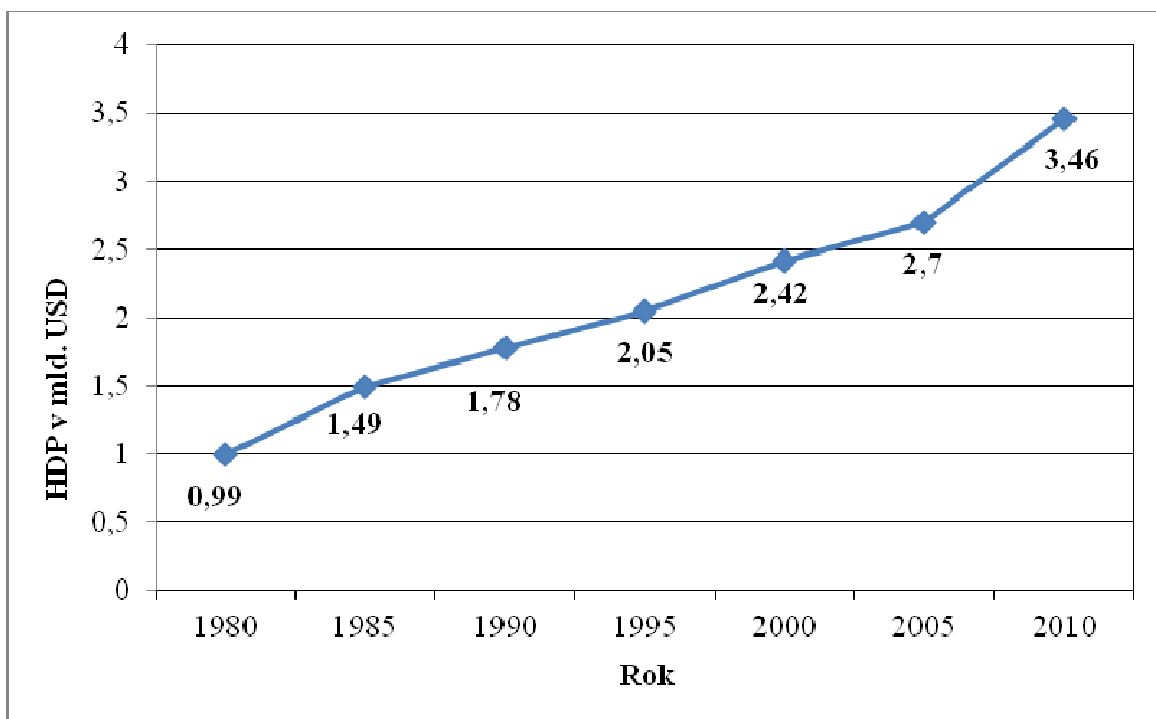
²⁰ Souhrnná teritoriální informace: Středoafriická republika [online]. Zastupitelský úřad ČR v Abuji, 2011-06-16 [vid. 2011-10-24]. Dostupné z: <http://services.czechtrade.cz/pdf/sti/stredoafricka-republika-2011-06-16.pdf>

²¹ CIA. *The World Factbook* [online]. Washington, DC: Central Intelligence Agency, 2011 [vid. 2011-10-20]. ISSN 1553-8133. Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ct.html>

²² U.S. Department of State. *Background Note: Central African republic* [online]. Washington, DC: U.S. Department of State, 2010-12-28 [vid. 2011-11-19]. Dostupné z: <http://www.state.gov/r/pa/ei/bgn/4007.htm>

Čína, Japonsko, Indie, Německo, Rusko, Spojené království Velké Británie, Brazílie a Francie.²³

Následující obrázek prezentuje třicetiletý vývoj HDP v paritě kupní síly v SAR.

Obrázek 3: Vývoj hrubého domácího produktu v paritě kupní síly SAR v mil. USD

Zdroj: IMF. *World Economic Outlook Database September 2011* [online]. Washington, DC: International Monetary Fund, 2011 [vid. 2011-10-21]. Dostupné z <http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2011/02/weodata/weorept.aspx?sy=1980&ey=2010&scsm=1&ssd=1&sort=country&ds=.&br=1&c=626&s=PPPGDP&grp=0&a=&pr.x=50&pr.y=16>

²³ CIA. *The World Factbook* [online]. Washington, DC: Central Intelligence Agency, 2011 [vid. 2011-10-20]. ISSN 1553-8133. Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ct.html>

Tabulka 3: Vývoj makroekonomických ukazatelů SAR v letech 1990 – 2010

	1990	1995	2000	2005	2010
Růst DPH	-2,15	7,20	2,30	2,40	3,3
HDP na osobu	506	337	259	336	457
Míra inflace	-0,01	19,19	3,20	2,88	1,50
Export zboží a služeb (% HDP)	14,76	20,39	19,76	12,62	-
Import zboží a služeb (% HPD)	27,63	20,69	24,10	21,39	-

Zdroj: WB. *Economic Policy & External Debt* [online]. Washington, DC: World Bank, 2011 [vid. 2011-10-21]. Dostupné z: <http://data.worldbank.org/topic/economic-policy-and-external-debt>

Země zaznamenala za posledních 20 let několika makroekonomických zlepšení. Jedno z nejdůležitějších se týká růstu DPH, po letech záporných čísel dosáhl kladných hodnot. Příjem na obyvatele po poklesu v 90. letech, kdy finanční situace země byla velmi špatná, také začal stoupat. O inflaci se dá říci, že je jako na houpačce, vysoká kladná čísla se střídají se zápornými. Dvojciferná čísla označovaná za pádivou inflaci (př. rok 1995 19,19 %) nejsou neobvyklým jevem.

Tabulka 4: Makroekonom. ukazatele SAR, Sierra Leone, Súdánu, JAR a ČR v r. 2010

	Růst HDP	HDP na obyvatele	Míra inflace (%)
SAR	3,30	457	1,49
SIERRA LEONE	4,95	325	16,64
SÚDÁN	4,45	1 424	12,99
JAR	2,84	7 275	4,27
ČR	2,35	18 245	1,41

Zdroj: WB. *Economic Policy and External Debt* [online]. Washington, DC: World Bank, 2011 [vid. 2011-12-15]. Dostupné z: <http://data.worldbank.org/topic/economic-policy-and-external-debt>

Tabulka 4 je komparací makroekonomických ukazatelů SAR, Sierra Leone, Súdánu, JAR a ČR. Dle ní vykazuje nejvyšší růst HDP Sierra Leone, naopak se ale potýká s velkou inflací (16,64 %), stejně tak i Súdán (12,99 %). Africké země dosahují vyššího růstu HDP než ČR, důvodem je zaostalé hospodářství, které má potenciál se rozvíjet různými směry (většinou za podpory mezinárodních partnerů). ČR jako evropská země dosahuje poměrně vysokého příjmu na osobu, oproti SAR až 40krát.

1.7.2 Nerovnoměrné rozdělení příjmů

SAR se potýká s mimořádně nerovnoměrným rozdělením příjmů (resp. spotřeby). Kdy nejbohatší obyvatelé (převážně politická reprezentace u moci) si přivlastní většinu příjmů a na nejchudší skupiny obyvatel, kteří opravdu potřebují pomoc, zbývají prakticky marginální částky. Tato problematika úzce souvisí s korupcí v zemi. WB se zabývá tímto současným trendem, sleduje podíl příjmů v pěti stejně početných skupinách obyvatel v daných zemích. Následující tabulka ukazuje podíl příjmů v % v SAR v letech 2003 a 2008 a dobře ilustruje žalostnou situaci „spodních“ vrstev společnosti.²⁴

Tabulka 5: Rozložení příjmů obyvatelstva v SAR

	Podíl příjmů v roce 2003 (%)	Podíl příjmů v roce 2008 (%)
Nejchudších 20 %	5,21	3,37
Druhých 20 %	9,38	6,87
Třetích 20 %	14,29	11,12
Čtvrtých 20 %	21,72	18,04
Nejbohatších 20 %	49,40	60,60

Zdroj: WB. *Poverty* [online]. Washington, DC: World Bank, 2011 [vid. 2012-04-23]. Dostupné z: <http://data.worldbank.org/topic/poverty>

1.8 Obchodní a ekonomická spolupráce s ČR

Česká republika nemá se Středoafričskou republikou uzavřeny žádné smluvně právní ekonomické dohody. Vzájemné vztahy obou zemí jsou zanedbatelné. Obchodní bilanci tvoří především dovoz bavlny ze SAR.²⁵

²⁴ WB. *Poverty* [online]. Washington, DC: World Bank, 2011 [vid. 2012-04-23]. Dostupné z: <http://data.worldbank.org/topic/poverty>

²⁵ *Souhrnná teritoriální informace: Středoafričská republika* [online]. Zastupitelský úřad ČR v Abui, 2011-06-16 [vid. 2011-10-24]. Dostupné z: <http://services.czechtrade.cz/pdf/sti/stredoafricka-republika-2011-06-16.pdf>

Bilance vzájemné obchodní měny ČR a SAR za posledních 5 let a odhad roku 2011 je uspořádaná v tabulce 6.

Tabulka 6: Bilance obchodní výměny SAR a ČR (tis. USD)

	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Vývoz	62	96	118	147	76	214
Dovoz	362	169	155	206	487	387
Obrat	424	1 226	272	353	543	601
Bilance	-300	-1 073	-37	-59	-392	-174

Zdroj. *Souhrnná teritoriální informace: Středoafriická republika* [online]. Zastupitelský úřad ČR v Abuji, 2011-06-16 [vid. 2011-10-24]. Dostupné z: <http://services.czechtrade.cz/pdf/sti/stredoafrika-republika-2011-06-16.pdf>

Důležitými komoditami exportovanými z ČR do SAR byly v roce 2010 především antény, koaxiální kabely, bezešvé neohebné trouby z plastů, pryžové pneumatiky pro letadla, části letadel. Ze SAR do ČR bylo importováno především tropické surové dřevo (africký mahagon, iroko, sapelli) a nepražená káva s kofeinem.²⁶

Problematická při obchodování se SAR je nepohyblivá administrativa, nepružnost orgánů státu, technická vybavenost těchto institucí a korupce. Nízká je také platební morálka středoafriických subjektů. Převážná část transakcí probíhá platbou v hotovosti při předání zboží. Zahraniční odběratelé se dožadují čím dál tím více platby přes bankovní akreditivy.²⁷

1.9 Sociální a zdravotní charakteristika

Pro Evropany, je samozřejmostí, mít svého praktického lékaře v okolí bydliště, otočit vodovodním kohoutkem a napustit si čistou a pitnou vodu, vzdělávat své děti počínaje

²⁶ *Souhrnná teritoriální informace: Středoafriická republika* [online]. Zastupitelský úřad ČR v Abuji, 2011-06-16 [vid. 2011-10-24]. Dostupné z: <http://services.czechtrade.cz/pdf/sti/stredoafrika-republika-2011-06-16.pdf>

²⁷ Tamtéž.

od základního vzdělání až po vysokoškolské. To co je pro jedny každodenní jistota, může být pro druhé beznadějný cíl.

Obecně lze konstatovat, že kvalita zdravotnických a vzdělávacích zařízení souvisí s infrastrukturou dopravy v dané oblasti. V regionech s nerozvinutým dopravním systémem funguje horší zdravotní péče a je vybudováno méně vzdělávacích institucí než v částech s vyšším rozvojem dopravní sítě.²⁸

1.9.1 Zdravotní péče

Zvyšování úrovně zdravotní péče je základem pro dosažení Rozvojových cílů tisíciletí (viz kapitola 4.1). Pro snížení rozdílů mezi bohatými a chudými zeměmi je zapotřebí klást důraz právě na rozvoj této oblasti (očkování, hygienická zařízení, přístup k pitné vodě...²⁹).

V následující tabulce jsou zaznamenány mezinárodní ukazatele zdravotní péče. Nejlepšího výsledku v očekávané délce života při narození samozřejmě dosahuje ČR, následuje Súdán a JAR. Hranice 50 let nedosáhla ani SAR či Sierra Leone. Největší podíl z HDP připadající na zdravotnictví vykazuje Sierra Leone (13,13 %), nejméně poté SAR (4,26 %). Poutavým indikátorem je také počet lůžek na 1000 obyvatel. Hodnota ČR mnohonásobně přesahuje hodnoty dalších zemí. Pozitivním výsledkem je, že nad hranici 1 lůžka se přehoupá z afrických zemí právě SAR.

²⁸ ZÁHOŘÍK, J. *Subsaharská Afrika a světové mocnosti v éře globalizace*. 1. vyd. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2010. s. 32. ISBN 978-80-7422-021-0.

²⁹ WB. *Health* [online]. Washington, DC: World Bank, 2011 [vid. 2012-03-23]. Dostupné z: <http://data.worldbank.org/topic/health?display=default>

Tabulka 7: Ukazatele zdravotní péče

	Očekávaná délka života při narození	Zdravotní výdaje (% z HDP)	Počet lůžek na 1000 obyv.
SAR	46,88	4,26	1,2
SIERRA LEONE	46,96	13,13	0,4
SÚDÁN	60,79	7,31	0,7
JAR	51,61	8,51	-
ČR	77,08	7,64	8,4

Zdroj: WB. *Health* [online]. Washington, DC: World Bank, 2011 [vid. 2012-03-23]. Dostupné z: <http://data.worldbank.org/topic/health>

Dalším zdravotním problémem zůstává podvýživa dětí. Odhaduje se, že v SAR trpí podvýživou až 22 % dětí s věkem do 5 let. Toto číslo je však pouhý odhad a reálné číslo může být o mnoho vyšší. Dle statistik je situace nejhorší v Indii, kde se číslo dětské podvýživy pohybuje okolo 43 %.³⁰

1.9.2 HIV/AIDS

HIV/AIDS – selhávání imunitního systému - vnímá celý svět především jako globální hrozbu. Z ekonomického hlediska je považována též za zásadní překážku růstu hospodářství. V některých afrických oblastech je situace více než kritická (JAR, Botswana, Namibie).³¹

Mezinárodní HIV a AIDS charita „Avert“, jež se zabývá odvrácením této nemoci, uvádí, že dle odhadů v roce 2010 žilo v subsaharské Africe 22,9 milionů lidí nakažených virem

³⁰ CIA. *The World Factbook* [online]. Washington, DC: Central Intelligence Agency, 2011 [vid. 2011-10-20]. ISSN 1553-8133. Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ct.html>

³¹ ZÁHOŘÍK, J. *Subsaharská Afrika a světové mocnosti v éře globalizace*. 1. vyd. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2010. s. 32-33. ISBN 978-80-7422-021-0.

Obrázek výše ukazuje dopad této zhoubné nemoci na národní hospodářství. Výrobní kanál (výroba, práce, kapitál) je oslaben mechanismy, které vyvolává AIDS, důsledkem je méně produktivní proces výroby, alokace finančních zdrojů na zdravotní péči, ohrožení jediného produktivního aktiva nejchudších lidí – vlastní práce, prohlubování propasti mezi různými společenskými vrstvami obyvatel, snížení investic do ekonomického růstu.³⁴

1.9.3 Přístup k pitné vodě

I v dnešní moderní době oblasti v Africe i jinde na světě bojují s nedostatkem pitné vody. Ta je cenným a nedostatkovým zbožím. Při vyhodnocování jejích zdrojů je nutné rozlišovat městské a venkovské části. Je evidentní, že zajistit pitnou vodu ve městech není natolik problematické jako zabezpečit zdroj v odlehlých a osamocených vesnicích. V městských částech má přístup k upravené vodě až 92 % obyvatel, zatímco na venkově pouze jedna polovina. Ta druhá je odkázaná na zdroje neupravené pitné vody (rybníky, řeky, zachycená dešťová voda). Co se týká zajištění hygienických potřeb, rozlišují se „upravené“ kanalizace (kanalizace v potrubí, septik, latrína...) a „neupravené“ (neexistence odvodu do kanalizace, septiku, latrín, závěsné WC, žádné zařízení apod.)³⁵

Projekt Rozvojovka spadající pod obecně prospěšnou společnost Člověk v tísni uvádí, že *„Každých 20 sekund zemře jedno dítě na nemoci spojené s nedostatkem čisté vody (průjmová onemocnění) - celkem 1,8 milionů dětí do pěti let za rok. 900 milionů obyvatel*

³⁴ UN. *Impact on economic growth* [online]. New York: United Nations [vid. 2012-03-24]. Dostupné z: http://www.un.org/esa/population/publications/AIDSimpact/91_CHAP_VIII.

³⁵ CIA. *The World Factbook* [online]. Washington, DC: Central Intelligence Agency, 2012 [vid. 2011-10-20]. ISSN 1553-8133. Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ct.html>

*planety nemá přístup k nezávadné pitné vodě. Ročně zemřou 2,2 miliony lidí na průjmová onemocnění způsobená špinavou vodou.*³⁶

1.9.4 Vzdělávání

Vzdělání je nejen základ vývoje všech lidských komunit, ale též účinným nástrojem pro boj s chudobou. Investování do tohoto odvětví je hnacím motorem rozvoje celé společnosti a to ve všech směrech (demokratizace, zdravotnictví, národní hospodářství). World Bank každoročně investuje do vzdělání miliardy USD. Prostřednictvím finanční podpory, vypracováváním analýz a poradenstvím rozšiřuje globální přístup ke vzdělání po celém světě, především v rozvojových zemích.³⁷

Za zmínku jistě stojí její nový projekt „Education Strategy 2020: Learning for All“ (Vzdělání pro všechny). Jedná se o desetiletý plán investování, který má za cíl zvýšit dostupnost a kvalitu vzdělání. Jeho motto zní: „Invest early, invest smartly and invest for all“ (Investovat brzy, chytře a pro všechny). Strategie je založena na konzultacích s vládami, rozvojovými partnery, profesory, vědci, studenty z více než 100 zemí.³⁸

Údaje v následující tabulce vykazují stav vzdělání v jednotlivých zemích. SAR si vede v porovnání s ostatními srovnávanými státy nejhůře. Do vzdělání investuje nejméně (1,29 % z HDP), což je také jedním z důvodů, proč je v zemi pouze 55 % obyvatel gramotných (umí číst a psát) a základní vzdělání absolvuje pouze 39 % dětí, což je opravdu malý podíl. Sierra Leone vykazuje ještě nižší gramotnost než SAR, 41 %. Nejvíce financí alokovaných do vzdělání vykazuje JAR (5,09 % z HDP), gramotnost v zemi WB neuvádí.

³⁶ *Problematika vody a sanitace v rozvojovém světě* [online]. [vid. 2012-04-01]. Dostupné z: <http://www.rozvojovka.cz/index.php?id=283>

³⁷ WB. *Education* [online]. Washington, DC: World Bank, 2011 [vid. 2012-04-01]. Dostupné z: <http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/TOPICS/EXTEDUCATION/0,,contentMDK:20040939~menuPK:282393~pagePK:148956~piPK:216618~theSitePK:282386,00.html>

³⁸ Tamtéž.

Jiný pramen, CIA v publikaci The World Factbook uvádí gramotnost JAR 86 % a ČR 99 % (odhady z roku 2003).

Tabulka 9: Vzdělání v jednotlivých zemích³⁹

	Veřejné výdaje na vzdělávání (% HDP)	Gramotnost (%)	Primární podíl absolventů (% příslušné věkové skupiny)	Poměr dívek a chlapců v primár. a sekundár. vzdělávání (%)
SAR	1,29	55	39	69
SIERRA LEONE	3,09	41	-	-
SÚDÁN	-	70	58	90
JAR	5,09	-	-	99
ČR	4,08	-	100	100

Zdroj: WB. *Education* [online]. Washington, DC: World Bank, 2011 [vid. 2012-04-01].

Dostupné z: <http://data.worldbank.org/topic/education>

1.10 Členství v mezinárodních organizacích

SAR je aktivním členem v několika mezinárodních organizacích a regionálních uskupeních – Africká unie, Frankofonie; dále Mezinárodní banka pro obnovu a rozvoj (angl. International Bank for Reconstruction and Development - IBRD), Mezinárodní asociace pro rozvoj (angl. International Development Association - IDA), Mezinárodní finanční korporace (angl. International Finance Corporation - IFC), Mezinárodní měnový fond (angl. International Monetary Fund - IMF), Interpol (angl. International Criminal Police Organization), Organizace Spojených národů pro výchovu, vědu a kulturu (angl. United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization - UNESCO), Organizace OSN pro průmyslový rozvoj (United Nations Industrial Development Organization - UNIDO), Světová organizace cestovního ruchu (angl. World Tourism Organization - UNWTO), Světová celní unie (angl. World Custom Organization - WCO), Světová zdravotnická organizace (angl. World Health Organization - WHO), Světová organizace duševního

³⁹ Údaje gramotnosti, podíl absolventů a poměru dívek jsou z roku 2009, údaje veřejných výdajů pak z roku 2008

vlastnictví (angl. Word Intellectual Property Organization - WIPO), Světová obchodní organizace (angl. Worl Trade Organization - WTO) aj.⁴⁰ Země udržuje velmi úzké zahraniční vztahy především s Francií, které pramení především z historie. V posledních letech se finanční podpora země snížila.⁴¹

1.11 Turismus

SAR je obecně označována jako oblast se zvýšeným rizikem pro cizince. Důvodem je značné zdravotní riziko (malárie, žlutá zimnice, tyfus, žloutenka A+B, meningitida, HIV, ebola) a politická nestabilita. I přes zlepšení v zemi panuje napjatá atmosféra. Severní oblast nemá vláda pod kontrolou, vesničané čelí útoky banditů a pytláků. Pro přepravu mimo města je nezbytné využívat terénní automobily, je doporučováno po 22 hodině nikam nevycházet. Zvýšená obezřetnost platí pro fotografování, bývá častým důvodem ke konfliktům (šikanování, dožadování se poplatků). Zákaz fotografování platí pro státní objekty. Obchod s dětmi a sexuální zneužívání žen zůstává i nadále závažným problémem.⁴²

Pro vstup do země je nezbytný cestovní pas, mezinárodní očkovací průkaz a vízum, které vydává Velvyslanectví SAR v Paříži ve Francii. V zemi nejsou zastoupeny žádné české

⁴⁰ *Souhrnná teritoriální informace: Středoafriická republika* [online]. Zastupitelský úřad ČR v Abuji, 2011-06-16 [vid. 2011-10-24]. Dostupné z: <http://services.czechtrade.cz/pdf/sti/stredoafricka-republika-2011-06-16.pdf>

⁴¹ U.S. Department of State. *Background Note: Central African republic* [online]. Washington, DC: U.S. Department of State, 2010-12-28 [vid. 2011-11-19]. Dostupné z: <http://www.state.gov/r/pa/ei/bgn/4007.htm>

⁴² *Souhrnná teritoriální informace: Středoafriická republika* [online]. Zastupitelský úřad ČR v Abuji, 2011-06-16 [vid. 2011-10-24]. Dostupné z: <http://services.czechtrade.cz/pdf/sti/stredoafricka-republika-2011-06-16.pdf> /

institute (Česká centra, CzechTrade, CzechInvest, CzechTourism). Diplomatické aktivity zajišťuje pro SAR Velvyslanectví ČR se sídlem v Nigérii.⁴³

Země má velký potenciál ekoturistu – nedotčená nádherná příroda přímo v srdci Afriky, husté tropické deštné pralesy, exotické rostlinstvo, velké množství ohrožených a chráněných živočišných druhů (gorily, nosorožci, sloni, lvi, motýli). Za pozornost jistě stojí místně Národní parky, například Mnaovo-Gounda Saint Floris (od roku 1988 na seznamu světového dědictví UNESCO), hlavní město Bangui s trhem Marché Centra nebo místo se vzácnými dřevěnými domy zvané Zing či oblast pygmejů M Baiky.⁴⁴

⁴³ *Souhrnná teritoriální informace: Středoafriická republika* [online]. Zastupitelský úřad ČR v Abuji, 2011-06-16 [vid. 2011-10-24]. Dostupné z: <http://services.czechtrade.cz/pdf/sti/stredoafricka-republika-2011-06-16.pdf> /

⁴⁴ *Středoafriická republika* [online]. Praha: Mladá fronta, 2011-06-30 [vid. 2011-11-18]. Dostupné z: http://stredoafricka-republika.orbion.cz/?gclid=CIX1huSyq6oCFdoS3wod7SxdVg#utm_source=google&utm_medium=cpc&utm_campaign=orbion_staty&utm_content=stredoafricka-republika

2 Chudoba

„Bída není instituce nebo třída, nýbrž neštěstí ...“ (Karel Čapek)

Chudoba se řadí spolu se zahraniční zadlužeností a energetickou problematikou mezi aktuální globální problémy světového hospodářství. Problém chudoby se týká především rozvojových zemí světa a méně i tranzitivních ekonomik.⁴⁵

Chudoba je zařazována mezi tzv. intersociální problémy, které definují Kraft a Fárek⁴⁶ jako, *„spojené se vzájemným působením rozdílných sociálně ekonomických systémů a globálního soužití lidstva v podmínkách různých hodnotových, kulturních a zájmových hierarchií“*.

World Bank uvádí ve své tiskové zprávě ze srpna roku 2008, že skoro 1,4 miliardy lidí (tj. každý čtvrtý) žila v roce 2005 s méně než 1,25 USD na den. Z toho přes 40 % jsou lidé žijící v Subsaharské Africe, necelých 30 % v jižní Asii a 20 % ve východním Pacifiku. WB označuje tyto výsledky za velké úspěchy s porovnáním s výsledky z roku 1981, které vykazovaly 1,9 miliardu obyvatel Země s denním rozpočtem nižším než 1,25 USD.⁴⁷

2.1 Definice chudoby

Definovat přesně pojem „chudoba“ je, stejně jako odhadnout nebo spočítat lidi trpící chudobou, velmi složité. Existují desítky výkladů tohoto pojmu. Níže je uvedena definice Organizací spojených národů.

⁴⁵ KRAFT, J. a J. FÁREK, *Světová ekonomika*. 2. vyd. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2008, s. 70-71. ISBN 978-80-7372-413-9.

⁴⁶ Tamtéž, s. 70.

⁴⁷ WB. *Press Release No:2009/065/DEC* [online]. Washington, DC: World Bank, 2008-08-26 [vid. 2011-10-30]. Dostupné z: <http://go.worldbank.org/SD33WXWYM0>

OSN⁴⁸ definovala chudobu ve svém prohlášení z roku 1998 takto: „*Fundamentally, poverty is a denial of choices and opportunities, a violation of human dignity. It means lack of basic capacity to participate effectively in society. It means not having enough to feed and cloth a family, not having a school or clinic to go to, not having the land on which to grow one's food or a job to earn one's living, not having access to credit. It means insecurity, powerlessness and exclusion of individuals, households and communities. It means susceptibility to violence, and it often implies living on marginal or fragile environments, without access to clean water or sanitation.*“ (V zásadě chudoba je základní odepření možností a příležitostí a porušení lidské důstojnosti. Znamená to, nedostatek základních schopností efektivně se podílet na životě společnosti. Znamená to, mít nedostatek k uživení a šacení rodiny, nemoci chodit do školy, do nemocnice, nemít půdu k vypěstování jídla nebo práci a výdělek na živobytí, nemít přístup k úvěrům. Znamená to nejistotu, bezmocnost a vyloučení jedinců, domácností a komunit. Znamená to náchylnost k násilí a často to znamená žití v omezeném a zranitelném prostředí bez přístupu k čisté vodě a kanalizaci.)

2.2 Rozdělení chudoby

Nejčastěji je chudoba rozlišována na absolutní (extrémní) a relativní. Americký ekonom Sachs⁴⁹ popisuje extrémní chudobu takto, „*Extreme poverty means that households cannot meet basic needs for survival. They are chronically hungry, unable to access health care, lack the amenities of safe drinking water and sanitation, cannot afford education for some or all of the children, and perhaps lack rudimentary shelter—a roof to keep the rain out of the hut, a chimney to remove the smoke from the cook stove—and basic articles*

⁴⁸ *Indicators of Poverty & Hunger* [online]. United Nations Headquarters: New York, 2005 [vid. 2011-10-30]. Dostupné z: http://www.un.org/esa/socdev/unyin/documents/ydiDavidGordon_poverty.pdf

⁴⁹ SACHS, J. *The End of Poverty*. New York: The Penguin Press, 2005, p. 20. ISBN 1-59420-045-9.

of clothing, such as shoes.” (Extrémní chudoba znamená, že domácnosti nemohou uspokojit své základní životní potřeby pro přežití. Mají chronický hlad, nemají přístup ke zdravotní péči, chybí jim vybavení zajišťující bezpečnou pitnou vodu a hygienické zařízení, nemohou si dovolit vzdělávání pro některé nebo všechny své děti, a možná chybí základní přístřeší – střecha, aby déšť stékal, komín odstranil kouř z vařiče – a základní potřeby jako jsou boty.)

Relativní chudoba je pak Sachsem charakterizována jako příjem domácnosti dosahující menší úrovně než určitý poměr průměrnému národnímu důchodu. Lidé nemají prostředky na kulturu, zábavu, rekreaci, kvalitní zdravotní péči, vzdělání atd. To znamená, že osoba relativně chudá v jedné zemi, je na tom finančně mnohem lépe než jiná osoba žijící v relativní chudobě ve druhé zemi.⁵⁰

2.3 Měření chudoby

Při měření chudoby používají mezinárodní organizace vlastní metodiky výpočtu a z tohoto důvodů se výsledky liší. Všeobecně uznávaným ukazatelem pro porovnání ekonomické situace zemí je **hrubý domácí produkt na obyvatele**. Má však také své odpůrce, kteří upozorňují na přílišnou ekonomickou jednostrannost životní úrovně a zanedbání ostatních faktorů, jako jsou zdraví, vzdělání, životní prostředí, fungování státních institucí, zaměstnanost, apod.⁵¹

Komplexnějším a uznávaným ukazatelem pracujícím i s těmito aspekty je **Index lidského rozvoje** (Human Development Index – dále jen HDI) sestavený Rozvojovým programem OSN (UNDP) v roce 1990. HDI se vypočítá jako aritmetický průměr třech faktorů – dlouhověkost (doba dožití při narození), vědomostní úroveň (vážený průměr gramotnosti

⁵⁰ SACHS, J. *The End of Poverty*. New York: The Penguin Press, 2005, p. 20. ISBN 1-59420-045-9.

⁵¹ KRAFT, J. a J. FÁREK, *Světová ekonomika*. 2. vyd. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2008, s. 73. ISBN 978-80-7372-413-9.

dospělé populace a školní docházkovou) a standard ekonomické úrovně (reálné HNP na obyvatele v USD v paritě kupní síly). Vypočítané HDI dosahuje hodnot od 0 do 1, kdy interval mezi dosaženou hodnotou a číslem 1 vyjadřuje pomyslnou vzdálenost daného regionu do optimálně dosažitelných cílů – tj. průměrný věk dožití 85 let, přístup ke vzdělání, přijatelná úroveň ročního příjmu na obyvatele.⁵²

UNDP relativně klasifikuje země do 4 skupin dle dosaženého HDI: velmi vysoký (very high), vysoký (high), střední (medium) a nízký (low). Jelikož index je měřen u 187 zemí, není ve skupinách stejný počet. V prvních třech je 47 zemí a v poslední 46.⁵³

Vývoj průměrného HDI v jednotlivých regionech světa je zachycen v tabulce 10. Údaje prokazují zlepšení životní úrovně a to ve všech regionech. Evropa a střední Asie dosahují nejvyšší hodnoty, naopak Subsaharská Afrika nejnižší. Rozdíl mezi nimi činí necelých 0,3. Největší pokrok za 30 let učinila Východní Asie spolu s Tichomořím.

Tabulka 10: Regionální průměry indexu lidského rozvoje (HDI) v letech 1980 – 2010

	1980	1990	2000	2010
Arabské země	0,438	0,510	0,571	0,624
Evropa a střední Asie	0,627	0,672	0,678	0,734
Východní Asie a Tichomoří	0,428	0,498	0,581	0,666
Latinská Amerika a Karibik	0,582	0,624	0,680	0,728
Jižní Asie	0,356	0,418	0,468	0,545
Subsaharská Afrika	0,365	0,383	0,401	0,460

Zdroj: UNDP. *Human Development Report 2011* [online]. New York: United Nations Development Programme, 2011 [vid. 2011-11-25]. ISBN 9780230363311. Dostupné z: http://hdr.undp.org/en/media/HDR_2011_EN_Complete.pdf

⁵² KRAFT, J. a J. FÁREK, *Světová ekonomika*. 2. vyd. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2008, s. 73-74. ISBN 978-80-7372-413-9.

⁵³ UNDP. *Human Development Report 2011* [online]. New York: United Nations Development Programme, 2011 [vid. 2011-11-25]. ISBN 9780230363311. Dostupné z: http://hdr.undp.org/en/media/HDR_2011_EN_Complete.pdf

Následující tabulka porovnává hodnoty HDI 4 zemí – SAR, Súdánu, JAR a ČR za posledních 7 let.

Tabulka 11: Vývoj indexu lidského rozvoje ve vybraných zemích

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
SAR	0,311	0,316	0,323	0,327	0,334	0,339	0,343
SIERRA LEONE	0,306	0,312	0,319	0,325	0,329	0,334	0,336
SÚDÁN	0,383	0,390	0,395	0,399	0,403	0,406	0,408
JAR	0,599	0,601	0,604	0,608	0,610	0,615	0,619
ČR	0,854	0,858	0,861	0,864	0,863	0,863	0,865

Zdroj: UNDP. *Country Profiles and International Human Development Indicators* [online]. New York: United Nations Development Programme, 2011 [vid. 2011-11-25]. Dostupné z: <http://hdr.undp.org/en/data/profiles/>

Středoafriická republika vykazuje v roce 2011 velmi nízký HDI a to pouze 0,343. Ve srovnání s ostatními zeměmi se řadí až na 179. místo ze 187. Sousední země Súdán je na tom podobně s hodnotou 0,408 obsazuje 169. pozici. Jihoafrická republika je na tom o poznání lépe – hodnota HDI 0,619. Životní úroveň ČR je velmi dobrá, v žebříčku zemí obsazujeme 27. místo a HDI činí 0,865.⁵⁴

Mezi země s nejlepší životní úrovní (hodnota HDI přes 0,905) se řadí Norsko, Austrálie, Nizozemí, Spojené státy a Nový Zéland, Kanada a Irsko. Nejhorší úroveň (méně než 0,332) vykazuje Kongo, Niger, Burundi, Mosambik, Čad, Libérie a Burkina Faso.⁵⁵

⁵⁴ UNDP. *Human Development Report 2011* [online]. New York: United Nations Development Programme, 2011 [vid. 2011-11-25]. ISBN 9780230363311. Dostupné z: http://hdr.undp.org/en/media/HDR_2011_EN_Complete.pdf

⁵⁵ Tamtéž.

2.4 Příčiny chudoby

Příčin způsobující stav hmotného nedostatku, tedy chudobu, je mnoho. Sociolog Tomeš je pro lepší přehlednost ve své knize „Sociální politika, teorie a mezinárodní zkušenost“ rozdělil do několika skupin.

Politické příčiny: válečné konflikty (finanční oslabení, snížení zásob přírodních zdrojů, ztráta lidských životů), korupce (kulturní nemorálka, demotivace rozvoje), nedemokratické diktátorské režimy (nevymahatelnost práv, rizikovost investic).

Ekonomické a sociální příčiny: vysoká zadluženost zemí (vysoké částky finančních prostředků vynaložené na splátky úvěrů), sociální a ekonomická nestabilita a rizikové prostředí pro investice (kolísání cen přírodních zdrojů), nezaměstnanost (vznik chudinských oblastí a zvyšující se kriminalita), tradice kultury a náboženství (postavení žen, kasty), nízká úroveň zdravotnictví a výskyt vážných nemocí (nízká produktivita obyvatelstva, vysoké výdaje na zdravotní péči), nedostatečný systém vzdělání, neuspokojivá úroveň dopravní a technické infrastruktury.

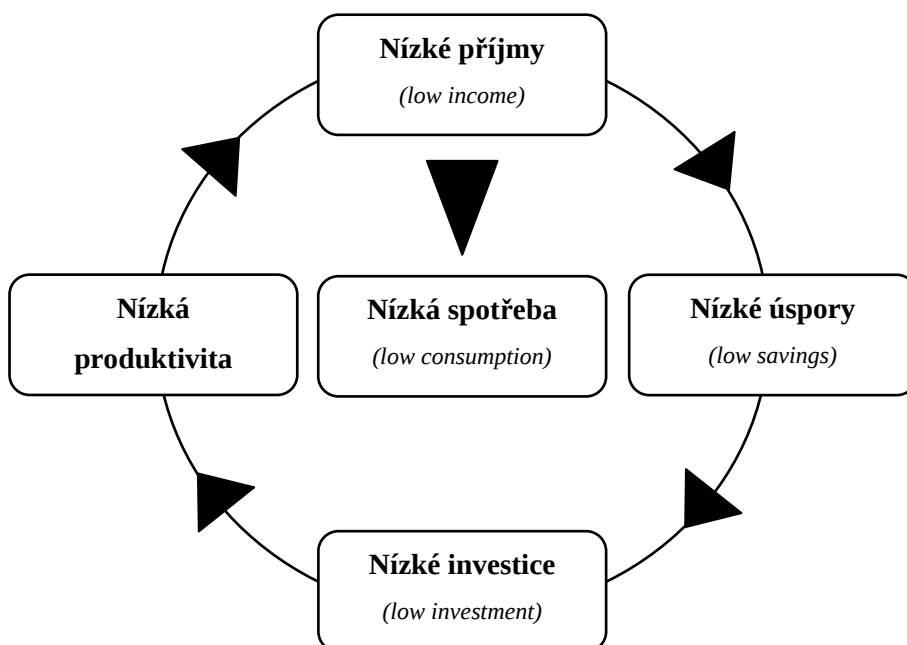
Demografické faktory: vysoká hustota obyvatelstva (nedostupnost zdrojů, znečištění životního prostředí), vysoká porodnost.

Environmentální faktory: půdní degradace a odlesňování (nižší produkce zemědělství, urbanizace, změna klimatických podmínek, nedostatek přírodních zdrojů), znečištění životního prostředí (zvyšující se úmrtnost obyvatel), změna klimatu (srážky, hurikány, sucha), přírodní katastrofy (zničení obydlených oblastí, vyšší úmrtnost).⁵⁶

⁵⁶ TOMEŠ, I. *Sociální politika, teorie a mezinárodní zkušenost*. 1. vyd. Praha, Socioklub 1996, s. 126-130. ISBN 80-902260-0-0.

2.4.1 Začarovaný kruh bídy

Obecně se usuzuje, že ochota spořit na budoucí potřeby roste s příjmy, a to platí jak u lidí, podniků i vlád. V zemích, kde většina příjmů pokryje současné nutnosti, jsou tedy národní úspory nízké. Nízké úspory brání investovat do lidského i fyzického kapitálu, to zapříčiňuje, že produktivita hospodářství se nezvýší a tím se začarovaný kruh uzavírá, viz následující obrázek.

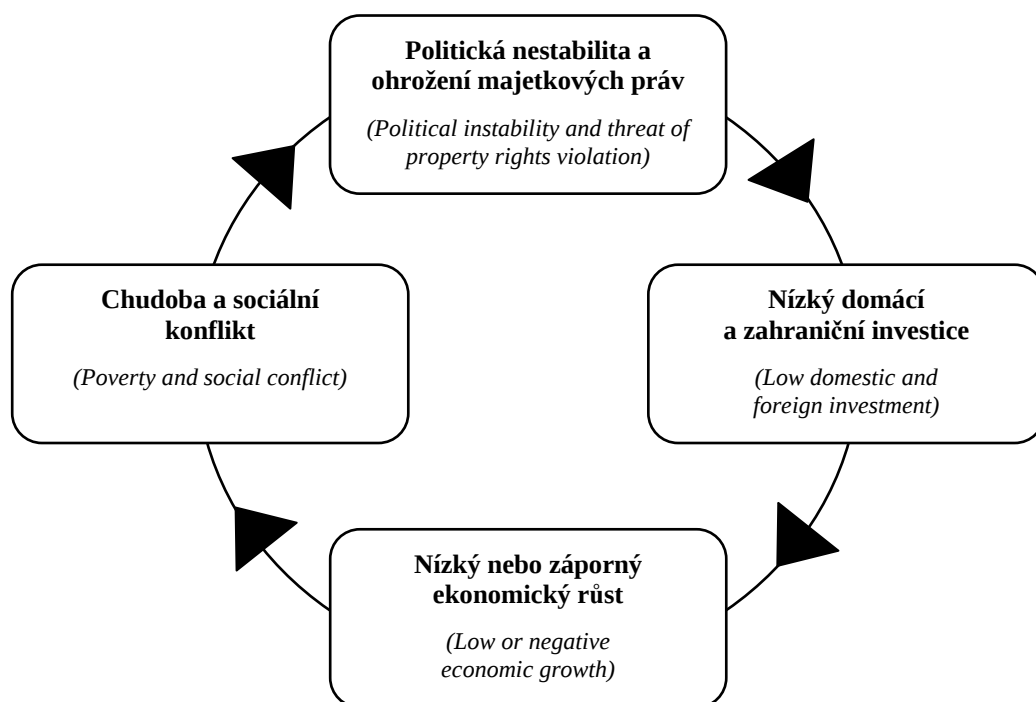
Obrázek 5: Začarovaný kruh bídy

Zdroj: WB. *Poverty* [online]. Washington, DC: World Bank [vid. 2011-11-25]. Dostupné z: http://www.worldbank.org/depweb/beyond/beyondbw/begbw_06.pdf

Z bludného kruhu pomáhají zemím jejich domácí a zahraniční investice, vyprostit se z něj mohou také díky rozvojové pomoci a to především pokud je spojena s převodem pokročilé technologie z rozvinutých zemí. Využívat cizí technologie a kapitál je tzv. „výhodou zaostalosti“, která může zemi přinést rychlejší ekonomický vývoj.⁵⁷

⁵⁷ WB. *Poverty* [online]. Washington, DC: World Bank. [vid. 2011-11-26]. Dostupné z: http://www.worldbank.org/depweb/beyond/beyondbw/begbw_06.pdf

Faktorů ovlivňujících investiční klima je mnoho, nejvýznamnější je politická stabilita v regionu. Investory odrazují nepokoje, možnost uložení sankčních daní či vyvlastnění aktiv. Nestabilita v zemi odrazuje investory investovat, to zabraňuje ekonomickému růstu a zlepšení životních podmínek, což vede k nespokojenosti obyvatel s politikou a tím roste politická nestabilita. Vzniká tak začarovaný kruh politické nestability.⁵⁸

Obrázek 6: Začarovaný kruh politické nestability

Zdroj: WB. *Poverty* [online]. Washington, DC: World Bank [vid. 2011-11-25]. Dostupné z: http://www.worldbank.org/depweb/beyond/beyondbw/begbw_06.pdf

⁵⁸ WB. *Poverty* [online]. Washington, DC: World Bank. [vid. 2011-11-26]. Dostupné z: http://www.worldbank.org/depweb/beyond/beyondbw/begbw_06.pdf

3 Zadluženost

Jak tvrdí Jeníček a Foltýn, problém chudoby a zadluženosti spolu úzce souvisí, o jejich řešení usiluje jak WB tak Mezinárodní měnový fond (International Monetary Fund dále jen IMF). Obě problematiky se v čase vyvíjely a přerostly v jedny z největších aktuálních globálních problémů, které již nelze vyřešit na národní či regionální úrovni, nýbrž jedine na úrovni nadnárodní (celosvětové). Problém mezinárodní zadluženosti je složitý a komplikovaný, ovlivňuje platební rovnováhu, stabilitu finančně úvěrového systému i rozvoj mezinárodní spolupráce.⁵⁹

Nejhorší situace nyní panuje v rozvojových zemích, kde zadluženost překročila hranici udržitelnosti a vede ke ztrátě růstové dynamiky. Problém se týká ale i rozvinutých ekonomik, u nich můžeme na problém nahlížet ze dvou pohledů. Z pohledu věřitele (rozvojová pomoc) a z pohledu dlužníka (riziko zvyšování budoucích rozpočtových závazků).⁶⁰

Poklidná 50. a 60. léta minulého století vytvořila bezstarostnou atmosféru díky dostatku podnikatelského i zápůjčního kapitálu. Potřeby rozvojových zemí bez komplikací stíhal pokrývat rozrůstající se kapitálový trh, jednalo se především o vládní garantované úvěry. Obrat nastal v 70. letech při prvním ropném šoku vedoucím k rychlému rozlišení rozvojových zemí. Stav zhoršila velkorysost bank v bohatnoucích rozvojových zemích nabízejících úvěry bez vládní garance. Na začátku 80. let se již objevily první náznaky dluhové krize, která vypukla v roce 1983.⁶¹

⁵⁹ JENÍČEK, V. a J. FOLTÝN, *Globální problémy a světová ekonomika*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck 2003, s. 161-162. ISBN 80-7179-795-2.

⁶⁰ KRAFT, J. a J. FÁREK, *Světová ekonomika*. 2. vyd. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2008, s. 82-93. ISBN 978-80-7372-413-9.

⁶¹ JENÍČEK, V. a J. FOLTÝN, *Globální problémy a světová ekonomika*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck 2003, s. 162-163. ISBN 80-7179-795-2.

Mezinárodní finanční instituce se snažily situaci regulovat. IMF nabádal země k programům „přísného šetření“ a obstaral dohody o restrukturalizaci dluhů. Tato opatření ke stabilizaci zvyšování zadluženosti nestačila, spíše vyvolala napjatou atmosféru a způsobila pokles ekonomiky. Na druhou stranu přispěla k reálnějšímu pohledu na danou problematiku, splácení dluhů a prevenci.⁶²

Hranici 1 000 mld. USD překročila celková částka dluhů v roce 1987 a dluhy narůstaly dál (2 500 mld. USD – konec 90. let). K dobrému vývoji nepřispěly ani rozpuštění Rady vzájemné hospodářské pomoci (RVHP) a zánik Svazu sovětských socialistických republik (SSSR).⁶³

Významnými oficiálními iniciativami jsou aktivity Pařížského klubu (setkání zástupců vlád s dlužnickou zemí s cílem dohodnutí restrukturalizace dluhů v rámci mezinárodní podpory) a Londýnského klubu (jednání skupiny komerčních bank o restrukturalizaci svých pohledávek vůči dlužníkům). Svoji podstatu měl i Bradyho plán v roce 1989 založený na zpětném odkupu svých závazků věřiteli za nižší hodnotu a vydání dlouhodobých cenných papírů (obligací).⁶⁴ Jak podotýká Jeníček a Foltýn, „*konečný výsledek však není možné přehánět - mohl by se setkat s úspěchem a být dále rozvíjen pouze za předpokladu úprav v systému mezinárodních ekonomických vztahu jako celku.*“⁶⁵

Úspěch zaznamenala i tzv. HIPC iniciativa (Heavily Indebted Poor Countries) IMF a WB z roku 1996, o tři roky později byla rozšířena. Jejím cílem bylo oddlužení cca 30 nejchudších rozvojových zemí prostřednictvím koordinované finanční pomoci

⁶² KRAFT, J. a J. FÁREK, *Světová ekonomika*. 2. vyd. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2008, s. 82-93. ISBN 978-80-7372-413-9.

⁶³ JENÍČEK, V. a J. FOLTÝN, *Globální problémy a světová ekonomika*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck 2003, s. 162-169. ISBN 80-7179-795-2.

⁶⁴ KRAFT, J. a J. FÁREK, *Světová ekonomika*. 2. vyd. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2008, s. 82-93. ISBN 978-80-7372-413-9.

⁶⁵ JENÍČEK, V. a J. FOLTÝN, *Globální problémy a světová ekonomika*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck 2003, s. 162-169. ISBN 80-7179-795-2.

od mezinárodní komunity. Země musely splnit kritéria dluhové zátěže a obhájit realizaci reformních programů, aby jim byl dluh snížen.⁶⁶

Jak uvádí IMF celkové náklady na poskytnutí pomoci 39 zemím splňující podmínky programu HIPC do konce roku 2010 se odhadují na 76 mld. USD.⁶⁷

Stabilizace stavu zahraniční zadluženosti bude pravděpodobně záležet na koverzní a kapitalizační formě, jejíž základ spočívá v odprodeji věřitelských práv pod nominální hodnotou třetím osobám.⁶⁸

Konverzní a kapitalizační operace přinášejí řadu kladů (pokles dluhového břemene kapitálového úniku, subvence investic a exportu, privatizace aj.), ale i záporů (zvyšující se inflační riziko, efekt „záchranné sítě“ pro platební bilanci, nebezpečí nekontrolovatelné a neoptimální alokace investic).⁶⁹

Negociační praktiky zaznamenaly určitý pokrok, přesto nemůže v blízké době očekávat radikální řešení, zato je předpokládáno postupné devalvování dluhů na tržně determinovanou úroveň, prodlužování splátkových lhůt, vytváření těsnějších vazeb mezi hospodářskými výsledky a úrovní dluhové služby jednotlivých zemí.⁷⁰

⁶⁶ KRAFT, J. a J. FÁREK, *Světová ekonomika*. 2. vyd. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2008, s. 82-93. ISBN 978-80-7372-413-9.

⁶⁷ IMF. *Factsheet: Debt Relief Under the Heavily Indebted Poor Countries (HIPC) Initiative* [online]. Washington, DC: International Monetary Fund, 2011 [vid. 2011-12-05]. Dostupné z: <http://www.imf.org/external/np/exr/facts/hipc.htm>

⁶⁸ KRAFT, J. a J. FÁREK, *Světová ekonomika*. 2. vyd. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2008, s. 82-93. ISBN 978-80-7372-413-9.

⁶⁹ JENÍČEK, V. a J. FOLTÝN, *Globální problémy a světová ekonomika*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck 2003, s. 162-169. ISBN 80-7179-795-2.

⁷⁰ KRAFT, J. a J. FÁREK, *Světová ekonomika*. 2. vyd. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2008, s. 82-93. ISBN 978-80-7372-413-9.

Dluhová krize pronikla i do dalších globálních problémových oblastí (problém ekologický). Dokonce je připouštěna neschopnost některých zemí své finanční závazky splatit, počet těchto zemí stoupá. Splácení dluhů nemají pod kontrolou, na úroky si musejí opět půjčovat. Touto situací trpí zejména mezinárodní obchod – tedy mezinárodní ekonomické vztahy. Zadlužené země tedy dále zaostávají – technologie, know how ...⁷¹

Významně ovlivnily vývoj dluhové krize tzv. exogenní faktory – posun od multilaterálního a oficiálního koncesivního financování k půjčkám soukromých komerčních bank, přechod finančních institucí z pevného úročení na pohyblivé, zhodnocení amerického dolaru a další. Vliv na čím dál, tím větší zadlužení měly i vnitřní sociálně ekonomické a politické poměry nebo strategie rozvoje.⁷²

Nejvíce zadluženou oblastí je Latinská Amerika (Brazílie, Argentina, Uruguay), země jihovýchodní Asie (Thajsko, Malajsie, Indonésie, Filipíny, Korea a Singapur), i země Evropy se dostávají do tíživé situace (Rusko). Ve všech případech byl prokázán propad růstu hospodářství a omezení dostupnosti zahraničního soukromého kapitálu.⁷³

Zvláštní jevy dluhové krize v jednotlivých regionech závisí na úrovni integrace do světového hospodářství, s úrovní finančního rozvoje, s fiskální politikou, strukturou a způsobem využívání vypůjčených zdrojů a s přírodními podmínkami. Kromě specifických regionálních faktorů byly zaznamenány i společné obecné jevy. Mezi ně patří nadhodnocená domácí měna, nedostatečná kvalita místních bank a institucí na kapitálovém

⁷¹ JENÍČEK, V. a J. FOLTÝN, *Globální problémy a světová ekonomika*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck 2003, s. 162-169. ISBN 80-7179-795-2.

⁷² KRAFT, J. a J. FÁREK, *Světová ekonomika*. 2. vyd. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2008, s. 82-93. ISBN 978-80-7372-413-9.

⁷³ Tamtéž.

trhu, nízké tempo inovací a přizpůsobování hospodářství vůči svým partnerům a disharmonie otevřenosti zahraničně obchodní a kapitálové v daných zemí.⁷⁴

Tabulka 12: Vývoj objemu celkového zadlužení ve vybraných regionech (v mld. USD)

	1980	1990	2000	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Transformující se a rozvojové ekonomiky	573	1 273	2 372	3 116	3 504	4 348	4 631	4 894	5 415	5 935
Střední a východní Evropa	66	131	277	529	689	924	1 024	1 118	1 143	1 260
Rozvojové země Asie	110	331	652	853	935	1 056	1 118	1 221	1 458	1 702
Latinská Amerika a Karibik	232	453	763	744	743	834	857	876	1 023	1 130
Blízký východ a severní Afrika	99	190	261	415	488	651	689	719	763	749
Subsaharská Afrika	66	167	209	214	184	203	213	224	240	262

Zdroj: IMF. *World Economic Outlook Databases September 2011* [online]. Washington, DC: International Monetary Fund, 2011 [vid. 2011-12-07]. Dostupné z: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2011/02/weodata/weorept.aspx?sy=1980&ey=2011&scsm=1&ssd=1&sort=country&ds=.&br=1&c=200%2C904%2C505%2C205%2C406%2C603&s=D&grp=1&a=1&pr.x=62&pr.y=11>

Data uvedená v tabulce výše, jsou z databáze IMF World Economic Outlook ze září 2011. Fond vydává tuto databázi dvakrát ročně (duben a září).⁷⁵

Vývojové trendy dokazují nesplacitelnost dluhu a to zejména v nechudších zemích a regionech světa. Lze také vypočítat vzrůstající přímé zahraniční investice do rozvojových zemí přinášející jak své výhody, tak nevýhody.⁷⁶

⁷⁴ KRAFT, J. a J. FÁREK, *Světová ekonomika*. 2. vyd. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2008, s. 82-93. ISBN 978-80-7372-413-9.

⁷⁵ IMF. *World Economic Outlook Databases* [online]. Washington, DC: International Monetary Fund, 2011 [vid. 2011-12-07]. Dostupné z: <http://www.imf.org/external/ns/cs.aspx?id=28>

⁷⁶ JENÍČEK, V. a J. FOLTÝN, *Globální problémy a světová ekonomika*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck 2003, s. 162-169. ISBN 80-7179-795-2.

Problém nabyl takové vážnosti, že jeho východisko tkví v komplexní metodice řešení, koordinované akci a politické vůli všech zúčastněných oblastí. Bohužel nebylo těchto věcí zatím dosaženo. Atmosféra ve světové ekonomice je negativní, neboť ji předcházelo dlouhé období nestability, jež nadále trvá. Situace v Rusku se považuje za velmi špatnou, Evropská unie zápasí s velkými finančními problémy ... Důvodem je „vysychání“ kapitálových trhů, nedostatek kapitálu, velký technologický pokrok zabraňující komparativním výhodám.⁷⁷

⁷⁷ JENÍČEK, V. a J. FOLTÝN, *Globální problémy a světová ekonomika*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck 2003, s. 162-169. ISBN 80-7179-795-2.

4 Rozvojová pomoc

Zastavit rozevírání pomyslných nůžek mezi bohatým severem a chudým jihem lze pouze, pokud tento globální problém bude řešen celosvětově prostřednictvím mezinárodní podpory hospodářského růstu „postižených“ regionů. Důležitou roli hraje tedy rozvojová pomoc.⁷⁸

Členové OECD se už v roce 1970 usnesli, že každoročně vykážou oficiální rozvojovou pomoc ve výši 0,7 % svého HDP. Nestalo se však tak, v předchozích letech průměrně vykazovaly tyto státy na pomoc pouze necelých 0,3 % HDP.⁷⁹

V 90. letech byl zaznamenán velký pokles rozvojové pomoci, všech jejích forem – finanční, humanitární, technická a další. Tato situace klesajícího trendu dostala své pojmenování „jev tzv. únavy z pomoci“. Pomoc ve výši 0,35 % HDP se snížila na 0,22 %. Za důvody byly označeny: nezbytnost pomoci tranzitivním ekonomikám, regionální finanční a hospodářské krize a nízká efektivnost. Uvedené argumenty jsou ale dle Jeníčka velmi diskutabilní.⁸⁰

OECD uvádí, že v roce 2004 rozvojová pomoc celkově dosáhla téměř 79 mld. USD. O rok později byla překonána hranice 100 mld. USD (největší podílem přispěly Spojené státy, Japonsko, Velká Británie a Nizozemí).⁸¹

Rozvojová problematika je často diskutovaným tématem, především její účinnost, efektivnost jednotlivých podob, měření výsledků a kvalita nebo odpouštění zahraničních

⁷⁸ KRAFT, J. a J. FÁREK, *Světová ekonomika*. 2. vyd. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2008, s. 81. ISBN 978-80-7372-413-9.

⁷⁹ Tamtéž.

⁸⁰ JENÍČEK, V. a J. FOLTÝN, *Globální problémy a světová ekonomika*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck 2003, s. 198-204. ISBN 80-7179-795-2.

⁸¹ KRAFT, J. a J. FÁREK, *Světová ekonomika*. 2. vyd. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2008, s. 81. ISBN 978-80-7372-413-9.

dluhů. Zastánci pomoci argumentují vazbou na kolonialismus, morálními a civilizačními povinnostmi, začarovanými kruhy bídy, závazkem bojovat s terorismem, chorobami, drogami apod. Naproti tomu odpůrci tvrdí, že poskytovaná pomoc udržuje špatné vlády u moci, přizívuje závislost, není směřována do míst dosahujících pozitivní výsledky, demotivuje místní obyvatelstvo k pěstování vlastních surovin, buduje podmínky pro rozšíření tzv. holandské nemoci (stav, kdy zahraniční měna způsobí nárůst směnného kurzu místní měny, tedy oslabení konkurenceschopnosti).⁸²

Jak shrnuje Kraft, „rozvojová pomoc je přínosná a má význam v zemích s dobrou vládou, zdravou makroekonomickou politikou, transparentními veřejnými financemi a respektováním politických i ekonomických práv“.⁸³

4.1 Rozvojové cíle tisíciletí

Vzhledem k situaci ve světě byly Organizací spojených národů definovány tzv. **Rozvojové cíle tisíciletí** (The Millenium Development Goals, dále jen MDGs). Jsou součástí Deklarace tisíciletí, kterou podepsalo v září roku 2000 189 členských států. Bylo vytyčeno celkem 8 rozvojových cílů s danými úkoly a ukazateli plnění (indikátory) za účelem vytvoření podmínek vedoucích ke snížení chudoby a zvýšení rozvoje.⁸⁴ Níže je uveden výčet cílů a úkolů.

„Vynaložíme maximální úsilí na to, abychom osvobodili všechny muže, ženy i děti z drtivých a ponižujících podmínek extrémní chudoby, kterým je v současnosti vystavena

⁸² KRAFT, J. a J. FÁREK, *Světová ekonomika*. 2. vyd. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2008, s. 81-82. ISBN 978-80-7372-413-9.

⁸³ Tamtéž, s. 82.

⁸⁴ OSN. *Oficiální seznam indikátorů MDGs* [online]. Praha: Informační centrum OSN, 2008 [vid. 2011-12-10]. Dostupné z: <http://www.osn.cz/soubory/officialist2008-cze.pdf>

*více než miliarda lidí. Jsme odhodláni každému poskytnout právo na rozvoj a osvobodit celý lidský rod od nedostatku.*⁸⁵

Cíl 1: Odstranit extrémní chudobu a hlad

- Do roku 2015 snížit na polovinu počet lidí s příjmem nižším než jeden americký dolar (oproti roku 1990)
- Dosáhnout plné a produktivní zaměstnanosti a přiměřené práce pro všechny, včetně žen a mladých lidí
- Do roku 2015 snížit na polovinu podíl lidí trpících hladem (oproti roku 1990)

Cíl 2: Zajistit základní vzdělání pro všechny

- Zajistit, aby do roku 2015 všechny děti – dívky i chlapci – byly schopné absolvovat základní školu v plném rozsahu

Cíl 3: Prosazování rovnosti pohlaví a posilování postavení žen

- Odstranit nepoměr mezi chlapci a dívkami na prvním a druhém stupni základního vzdělávání pokud možno do roku 2005 a do roku 2015 na všech úrovních vzdělávání

Cíl 4: Snížit dětskou úmrtnost

- V letech 1990 až 2015 snížit o dvě třetiny počet úmrtí dětí do věku pěti let

Cíl 5: Zlepšit zdraví matek

- V letech 1990 až 2015 snížit o tři čtvrtiny úmrtnost matek

⁸⁵ OSN. *Miléniová deklarace OSN* [online]. Praha: Informační centrum OSN, 2000 [vid. 2012-02-04]. Dostupné z: <http://www.osn.cz/zpravodajstvi/zpravy/zprava.php?id=689>

- Do roku 2015 zajistit přístup ke službám reprodukčního zdraví pro všechny

Cíl 6: Boj proti HIV/AIDS, malárii a dalším chorobám

- Do roku 2015 zastavit a zvrátit šíření HIV/AIDS
- Do roku 2010 zajistit přístup k léčbě HIV/AIDS všem, kteří to potřebují
- Do roku 2015 zastavit a zvrátit výskyt malárie a dalších závažných chorob

Cíl 7: Zajistit udržitelnost životního prostředí

- Začlenit principy udržitelného rozvoje do národních programů a strategií a zvrátit současný trend úbytku přírodních zdrojů
- Snížit ubývání biodiverzity (do roku 2010 dosáhnout výrazného snížení úbytku biodiverzity)
- Do roku 2015 snížit na polovinu počet lidí bez udržitelného přístupu k pitné vodě a základním hygienickým zařízením
- Do roku 2020 výrazně zlepšit životní podmínky více než 100 milionů lidí živořících v chudinských slumech

Cíl 8: Rozvíjet globální partnerství pro rozvoj

- Dále rozvíjet otevřený, předvídatelný, nediskriminační a na pravidlech založený obchodní a finanční systém. To zahrnuje mj. i závazek k dobrému vládnutí, snižování chudoby a rozvoji, a to jak na úrovni států tak mezinárodně
- Zaměřit se na zvláštní potřeby nejméně rozvinutých zemí (LDCs)
- Patří sem mj. bezcelní a neomezený přístup nejméně rozvinutých zemí na mezinárodní trhy, rozšíření programu oddlužování těžce zadlužených chudých zemí (HIPC) a zrušení jejich oficiálních bilaterálních dluhů a zajištění velkorysejší

oficiální rozvojové pomoci (ODA) zemím, jež vykazují zřetelné výsledky v boji proti chudobě

- Zaměřit se na zvláštní potřeby chudých zemí bez přístupu k moři a malých ostrovních států (prostřednictvím Akčního programu pro trvale udržitelný rozvoj malých ostrovních rozvojových států a výstupního dokumentu 22. zvláštního zasedání Valného shromáždění)
- Zabývat se detailně problémy rozvojových zemí souvisejícími se zadlužením a s pomocí národních i mezinárodních nástrojů zajistit dlouhodobou schopnost se s dluhy vyrovnávat
- Ve spolupráci s farmaceutickým průmyslem zajistit v rozvojových zemích přístup k nejpodstatnějším lékům za dostupnou cenu
- Ve spolupráci se soukromým sektorem zajistit, aby výhody nových technologií, především informačních a komunikačních, působily ve prospěch všech⁸⁶

4.1.1 Dílčí hodnocení v roce 2005

Zpráva UNDP o lidském rozvoji z roku 2005, Human Development Report 2005, shrnuje mimo jiné i průběžné hodnocení plnění Rozvojových cílů tisíciletí. Z tohoto dokumentu vyplývá, že mnoho států se potýká s čím dál tím větší chudobou, a to i přesto, že byl zaznamenán z globálního pohledu určitý pozitivní progres. Zpráva apeluje na neplnění stanovených cílů, zdůrazňuje potřebu bezprostředních a velkých změn v oblasti

⁸⁶ OSN. *Oficiální seznam indikátorů MDGs* [online]. Praha: Informační centrum OSN, 2008 [vid. 2011-12-10]. Dostupné z: <http://www.osn.cz/soubory/officiallist2008-cze.pdf>

mezinárodní pomoci, obchodu a bezpečnosti. Bez těchto změn není možné dosáhnout slíbených závazků.⁸⁷

Za největší překážku v plnění je označován obrovský rozdíl mezi vyspělými a rozvojovými zeměmi. Jedná se o odlišnosti v příjmech, mezi městem a venkovem, pohlavími a etniky. Aby byl ekonomický růst v této problematice úspěšný, musí být provázán s programy boje proti chudobě.⁸⁸

Známé údaje poukazují na největší nedostatky u několika cílů, jenž mají být splněny v roce 2015. Cíl č. 1 odstranit chudobu: odhaduje se, že místo 447 milionů žijících v extrémní chudobě, to bude 827 milionů; cíl č. 4 snížit dětskou úmrtnost o dvě třetiny: splnění se očekává při dnešní tendenci až v roce 2045, cíl č. 7 zlepšení přístupu k pitné vodě a hygieně: místo 490 milionů lidí bez přístupu k vodě se předpokládá, že skutečné číslo se bude pohybovat okolo 710 milionů.⁸⁹

Dokument obhájí názor, že budoucnost naplnění či nenaplnění Rozvojových cílů je v rukou především vlád rozvojových zemí. Jejich působení by mělo být založeno na stírání nerovností mezi zeměmi, dodržování lidských práv, boji s korupcí a podpoře investic.⁹⁰

4.1.2 Dílčí hodnocení v roce 2010

Další průběžné zhodnocení se uskutečnilo o pět let později na summitu OSN v září 2010. Jednání členů bylo podloženo obsáhlou výroční zprávou OSN věnující se MGDs, která prezentovala dosažené pozitivní pokroky v některých oblastech, zároveň však informovala o nedostatečném plnění většiny cílů. Jedno ze zásadních konstatování zprávy zní, že

⁸⁷ OSN. *Zpráva o lidském rozvoji 2005* [online]. Praha: Informační centrum OSN, 2005 [vid. 2012-03-15]. Dostupné z: <http://www.osn.cz/zpravodajstvi/zpravy/zprava.php?id=1089>

⁸⁸ Tamtéž.

⁸⁹ Tamtéž.

⁹⁰ Tamtéž.

ekonomická krize, jež zasáhla celosvětové hospodářství, a její následky **nebrání** dosáhnout stanoveného cíle snížení extrémní chudoby na polovinu. Podíl lidí žijících za méně než 1,25 USD na den se od roku 1990 snížil ze 46 % na 27 %. Největší snížení počtu chudých obyvatel vykazuje Čína, jižní a jihovýchodní Asie. Předpokládá se, že v roce 2015 tento podíl poklesne na 15 %. Pozitivní vývoj byl zaznamenán také ve vzdělávání či přístupu k prevenci AIDS, malárii a dalších nemocí. Nadějně vyhlíží i plnění cíle zaměřeného zlepšení přístupu obyvatel k pitné vodě.⁹¹

Naopak žádné či minimální změny vykazuje dostupnost odpadní kanalizace, poskytování zdravotní péče ženám při porodu či nerovnost školní docházky dívek z chudých a bohatých rodin. Hospodářská krize zasáhla především problematiku snižování počtu osob trpících hladem (růst cen potravin a pokles reálných příjmů obyvatelstva), počet osob s výživovými problémů má stále rostoucí trend.⁹²

Z výroční zprávy vychází najevo, že stanovené Rozvojové cíle tisíciletí jsou dosažitelné. Základem úspěchu je harmonizace rozvojové pomoci s národními i mezinárodními politikami.⁹³

4.2 Rozvojová pomoc a EU

Evropská unie (dále EU) je označována za největšího poskytovatele rozvojové pomoci, její podíl na celosvětovém součtu finančních příspěvků přesahuje 50 %. Ročně EU vykazuje na tuto oblast téměř 9 mld. EUR (235 mld. CZK) ze zdrojů společného rozpočtu EU a tzv. Evropského rozvojového fondu (EDF). Pomoc je Evropskou komisí realizována přes regionální nebo tematické programy. Dále vznikají projekty a programy rozvojové spolupráce zaměřené na pomoc přímo konkrétním státům (Country Strategy Papers).

⁹¹ OSN. *Splnitelné cíle tisíciletí* [online]. Praha: Informační centrum OSN, 2010 [vid. 2012-04-23]. OSN Dostupné z: <http://www.osn.cz/zpravodajstvi/zpravy/zprava.php?id=1621>

⁹² Tamtéž.

⁹³ Tamtéž.

Nejdříve jsou analyzovány současné podmínky v zemi a poté se vymezí konkrétní cíle.⁹⁴ Zároveň Evropské společenství patří mezi největší obchodní partnery rozvojových zemí.⁹⁵

Podoba rozvojové politiky je založena na třech „K“ – koordinace, komplementarita a koherence plus principu vlastnictví (tzn. daný stát – příjemce rozhodne, na co vynaloží získané finanční prostředky, dárce vystupuje v roli kontrolora).⁹⁶

4.3 Rozvojová pomoc ČR

Neopomenutelnou součástí zahraniční politiky České republiky je zahraniční rozvojová spolupráce (dále ZRS), ta je založená na principu odpovědnosti celosvětové pomoci za řešení globálních problémů. Hlavními cíli jsou snížení chudoby, bezpečnost a prosperita v rozvojových zemích. Základ pomoci vychází z Rozvojových cílů tisíciletí. Plnění cílů je uskutečňováno prostřednictvím navázání partnerství s danou zemí.⁹⁷ Rozvojová spolupráce má v ČR tradici, první projekty jsou zaznamenány před rokem 1989, nové podněty přišly v 90. letech, kdy se země začlenila do západních politických a ekonomických struktur (OECD). Zásadnější změna systému následovala po vstupu ČR do Evropské unie roku 2004, proces transformace stále probíhá.⁹⁸

⁹⁴ Rozvojová pomoc Evropské unie [online]. [vid. 2012-03-15]. Dostupné z: <http://www.rozvojovka.cz/index.php?id=204>

⁹⁵ Rozvojová spolupráce [online]. Praha: CzechTrade, 2011-06-16 [vid. 2012-03-16]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cz/rubrika/rozvojova-spoluprace/1001295/>

⁹⁶ Rozvojová pomoc Evropské unie [online]. [vid. 2012-03-15]. Dostupné z: <http://www.rozvojovka.cz/index.php?id=204>

⁹⁷ MVZ. Zahraniční rozvojová spolupráce [online]. Praha: Ministerstvo zahraničních věcí [vid. 2012-03-25]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/index.html

⁹⁸ Zahraniční rozvojová spolupráce ČR [online]. [vid. 2012-03-15]. Dostupné z: http://www.rozvojovka.cz/zahranicni-rozvojova-spoluprace-cr_228_3.htm

Vláda ČR na základě návrhu Ministerstva zahraničních věcí určuje teritoriální a sektorové priority, na základě nich jsou vytvářeny a schvalovány programy ZRS. Zásadními sektory jsou migrace, průmyslová podpora, vzdělávání, zdravotní péče, zemědělství, životní prostředí a udržitelný rozvoj. Stanovení teritoriálních priorit závisí na těchto faktorech: naléhavost (současný stav země potřebující pomoc), vztah mezi příjemcem a ČR, úroveň demokracie a dodržování lidských práv, úsilí daného státu řešit svoji situaci, míra využití neboli efektivnost. Pomoc ČR dlouhodobě směřuje především do těchto států: Angola, Zambie, Vietnam, Mongolsko, Jemen, Moldavsko, Bosna a Hercegovina a Srbsko.⁹⁹

ZRS se rozděluje dle cesty a způsobu na dvoustrannou a mnohostrannou. Dvoustranná spolupráce se skládá z víceletých programů spolupráce s prioritními zeměmi (na období 2010-2017 stanoveno 5 programových zemí: Afghánistán, Bosna a Hercegovina, Etiopie, Moldavsko a Mongolsko) v prioritních sektorech. Jedná se o např. humanitární pomoc, stipendia pro studenty, pomoc uprchlíkům či odpuštění dluhů.¹⁰⁰ Mnohostranná spolupráce je zprostředkována mezinárodními organizacemi (OSN, EU, OECD), má podobu povinných či dobrovolných příspěvků, účelových vázaných příspěvků, účasti na rozhodovacích procesech.¹⁰¹

⁹⁹ *Zahraniční rozvojová spolupráce ČR* [online]. [vid. 2012-03-15]. Dostupné z: http://www.rozvojovka.cz/zahranicni-rozvojova-spoluprace-cr_228_3.htm

¹⁰⁰ MVZ. *Dvoustranná rozvojová spolupráce* [online]. Praha: Ministerstvo zahraničních věcí [vid. 2012-03-25]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/dvoustranna_zrs_cr/index.html

¹⁰¹ MVZ. *Mnohostranná rozvojová spolupráce* [online]. Praha: Ministerstvo zahraničních věcí [vid. 2012-03-25]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/mnohostranna_zrs_cr/index.html

Tabulka 13: Objem finančních prostředků vynaložených ČR na oficiální rozvojovou pomoc v letech 2005-2010

	ODA (mil. Kč)	HND (mil. Kč)	ODA/HND (%)
2005	3 235,96	2 839 100	-
2006	3 636,89	3 027 400	0,12
2007	3 632,82	3 311 579	0,11
2008	4 245,26	3 418 250	0,12
2009	4 077,43	3 411 076	0,12
2010	4 341,78	3 429 000	0,13

Zdroj: MVZ. *Zahraniční rozvojová spolupráce České republiky v roce 2010* [online]. Praha: Ministerstvo zahraničních věcí [vid. 2012-03-25]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/public/5a/6d/24/706747_609566_CR_Pomaha_2010.zip

4.4 Rozvojová pomoc v Africe

Skandinávské země, především Švédsko, patří mezi největší donátory humanitární podpory zemí Afriky. Jejich pomoc bývá většinou spojena s podmínkami ohledně dodržování lidských práv, větší demokratizace, předcházení chudoby, rozšiřování ekonomických a individuálních svobod. Státy s politickou nestabilitou, které nejsou schopny či nechtějí plnit tyto podmínky, jsou vystaveny velkému mezinárodnímu tlaku a finanční podpora donátorů klesá. Ze statistik vyplývá, že země s rostoucím důrazem na demokratizaci vykazují všeobecně větší růst DPH. Zahraniční investoři se soustřeďují zejména na tyto oblasti: dopravní infrastruktura (stavba silničních komunikací, železnic a letišť), zdravotnická péče, rozvoj školství.¹⁰²

Novým fenoménem je pomoc mezinárodních neziskových organizací. Ty se dříve soustředily na tzv. přímou pomoc, tedy dodávání potravin do postižených oblastí. Tato pomoc se ale ukázala jako neefektivní, vedla k devalvaci cen tamních komodit. To byl důvod, proč se v současné době organizace orientují na nepřímou pomoc v podobě

¹⁰² ZÁHOŘÍK, J. *Subsaharská Afrika a světové mocnosti v éře globalizace*. 1. vyd. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2010. s. 28-31. ISBN 978-80-7422-021-0.

budování vzdělávacích a zdravotnických zařízení, která spravuje místní obyvatelstvo.¹⁰³ Jak říká staré židovské přísloví: „Nedávej hladovému ryby, ale nauč ho rybařit“!

Aktuálně se též hovoří o lepší účelnosti rozdělení toků na 2 části. První část by byla udělena přímo daným rozvojovým zemím a druhá část by byla vynaložena nepřímo, např. na vývoj léků a vakcín, zemědělských technologií apod.¹⁰⁴

4.4.1 Rozvojová pomoc v SAR

Mezinárodní asociace pro rozvoj (International Development Association, dále jen IDA) byla založena v roce 1960 s vizí snížit chudobu světa a to prostřednictvím bezúročných úvěrů a dotací, jež mají stimulovat růst ekonomiky, smazávat rozdíl mezi severem a jihem a celkově přispívat k vytváření lepších životních podmínek. IDA svou iniciativu vyvíjí v 81 zemích světa, z toho 39 afrických. Celková suma poskytnutých půjček činí již 238 mld. USD. Téměř polovina každoročně vynaložených prostředků připadá na africký kontinent.¹⁰⁵

V současnosti se ve Středoafrické republice realizuje 5 projektů financovaných touto asociací, ty jsou zaměřeny obzvláště na tato odvětví: zdravotní a sociální služby; právo, spravedlnost a veřejná správa; informační a komunikační; hornictví a energetika; společenství pro místní rozvoj. Jejich celková hodnota činí 87 mil. USD.¹⁰⁶

¹⁰³ ZÁHOŘÍK, J. *Subsaharská Afrika a světové mocnosti v éře globalizace*. 1. vyd. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2010. s. 28-31. ISBN 978-80-7422-021-0.

¹⁰⁴ KRAFT, J. a J. FÁREK, *Světová ekonomika*. 2. vyd. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2008, s. 82. ISBN 978-80-7372-413-9.

¹⁰⁵ WB. *Central African Republic – Projects and Programs* [online]. Washington, DC: World Bank [vid. 2012-04-06]. Dostupné z: <http://web.worldbank.org/external/default/main?menuPK=350031&pagePK=141155&piPK=141124&theSitePK=349999>

¹⁰⁶ Tamtéž.

Výčet 5 aktivních projektů financovaných IDA:

- 1) CAR-Agro-Pastoral Recovery Project – zaměřen na zvýšení produktivity daných zemědělských plodin a hospodářských zvířat,
- 2) Emergency Urban Infrastructure Rehabilitation and Maintenance Project - Additional Financing – zaměřen na financování městské infrastruktury,
- 3) Support to Vulnerable Groups Community Development Project – zaměřen na podporu sociální infrastruktury a zlepšení,
- 4) CAR - Emergency Power Response Project – zaměřen na obnovení spolehlivé dodávky elektrické energie,
- 5) CAR - Emergency Urban Infrastructure Rehabilitation & Maintenance – zaměřen na infrastrukturu v hlavním městě Bangui.¹⁰⁷

Tabulka 14: Čistá oficiální rozvojová pomoc v roce 2010

	ODA (mil. USD)	Počet obyvatel (mil).
Afrika	47 932	1 021
Asie	36 711	3 778
Amerika	10 812	584
Evropa	5 782	155
Oceánie	2 019	9
Pomoc bez specifického	27 831	-
Celková pomoc	131 087	5 547

Zdroj: OECD. *Development Aid at a Glance Statistics by Region* [online]. Paris: Organization for Economic Cooperation and Development, 2012 [vid. 2012-04-06]. Dostupné z: <http://www.oecd.org/dataoecd/40/27/42139250.pdf>

¹⁰⁷ WB. *Central African Republic – Projects and Programs* [online]. Washington, DC: World Bank [vid. 2012-04-06]. Dostupné z: <http://web.worldbank.org/external/default/main?menuPK=350031&pagePK=141155&piPK=141124&theSitePK=349999>

5 Podnikání ve Středoafické republice

Tato kapitola je věnována podnikatelské analýze prostředí Středoafické republiky. Zabývá se např. otázkami, jak obtížné je zahájit podnikání v této oblasti, jaké jsou pracovněprávní aktivity v průběhu businessu nebo s čím je spojen jeho zánik.

World Bank každoročně vypracovává ekonomickou analýzu nazvanou **Doing Business** shrnující podnikatelské podmínky ve 183 zemích světa. Zaměřuje se především na 10 oblastí podnikatelského životního cyklu:

- zahájení podnikání,
- zřízení skladu,
- registrace nemovitostí,
- získání úvěru,
- přístup k elektrickému proudu,
- ochrana spotřebitelů,
- placení daní,
- svoboda obchodu,
- legislativní ochrana,
- ukončení podnikání.¹⁰⁸

¹⁰⁸ WB. *Doing Business 2012 Economy Profile: Central African Republic* [online]. Washington, DC: World Bank, 2011 [vid. 2011-12-15]. ISBN: 978-0-8213-8833-4. Dostupné z: <http://www.doingbusiness.org/~media/fpdkm/doing%20business/documents/profiles/country/CAF.pdf>

Země jsou souhrnně hodnoceny a sestupně seřazeny od 1 do 183 na základě dosaženého hodnocení – výsledný index je průměrnou hodnotou dílčích hodnocení 10 ukazatelů.¹⁰⁹

Analýza Doing Business (dále jen DB) má svůj cenný význam, i přesto že není schopna zapracovat všechny faktory ovlivňující podnikatelskou atmosféru v daných regionech. Například nezahrnuje kvalitu infrastruktury, měnovou stabilitu, pohled investorů, kriminalitu aj. I tak lze na jejím základě prohlásit o ekonomikách, umístěných na předních příčkách celkového pořadí, že mají příznivé klima pro provozování malých a středních podniků. Informace jsou užitečné pro představitele vlád, ti vědí, jak si hospodářství vede v porovnání nejen v celosvětovém měřítku, ale především v tom regionálním.¹¹⁰

V následujících podkapitolách budou analyzovány jednotlivé indikátory podnikání SAR.

5.1 Celkové hodnocení DB

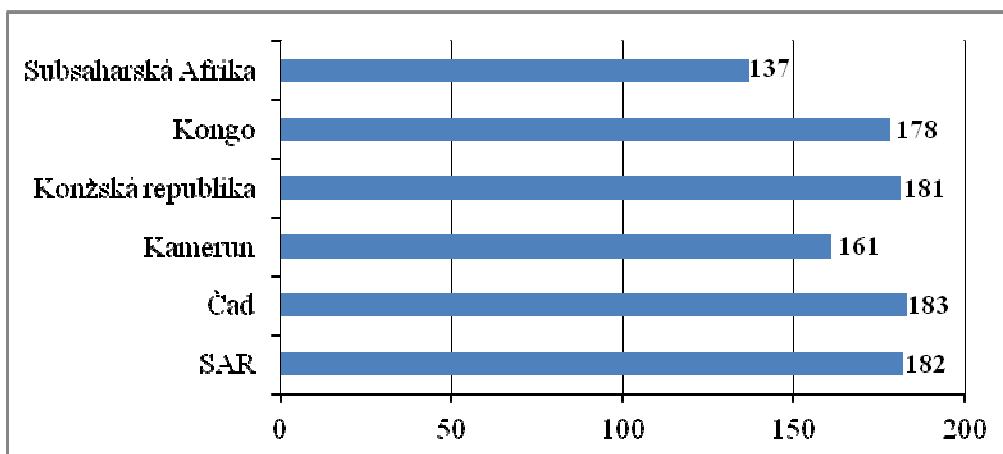
SAR obsadila dle WB v Doing Business 2012 (dále jen DB 2012) 182. místo, oproti předchozímu roku si o jednu pozici polepšila. Řadí se tedy mezi země s nejhoršími podmínkami pro podnikání. Pro představu ČR se v posledním hodnocení umístila na 64. příčce. V posledních letech nejlepší podnikatelské předpoklady vykazují Singapur, Hongkong, Nový Zéland, USA, Dánsko, Norsko a Velká Británie, nejhorší pak Čad, SAR, Konžská republika, Eritrea, Guinea či Kongo.¹¹¹

Komparace SAR se sousedními státy a subsaharským průměrem je graficky znázorněna prostřednictvím obrázku 8. Přehled dosaženého hodnocení v dílčích oblastech prozradí o SAR podrobnější informace.

¹⁰⁹ WB. *Doing Business 2012 Economy Profile: Central African Republic* [online]. Washington, DC: World Bank, 2011 [vid. 2011-12-15]. ISBN: 978-0-8213-8833-4. Dostupné z: <http://www.doingbusiness.org/~media/fpdkm/doing%20business/documents/profiles/country/CAF.pdf>

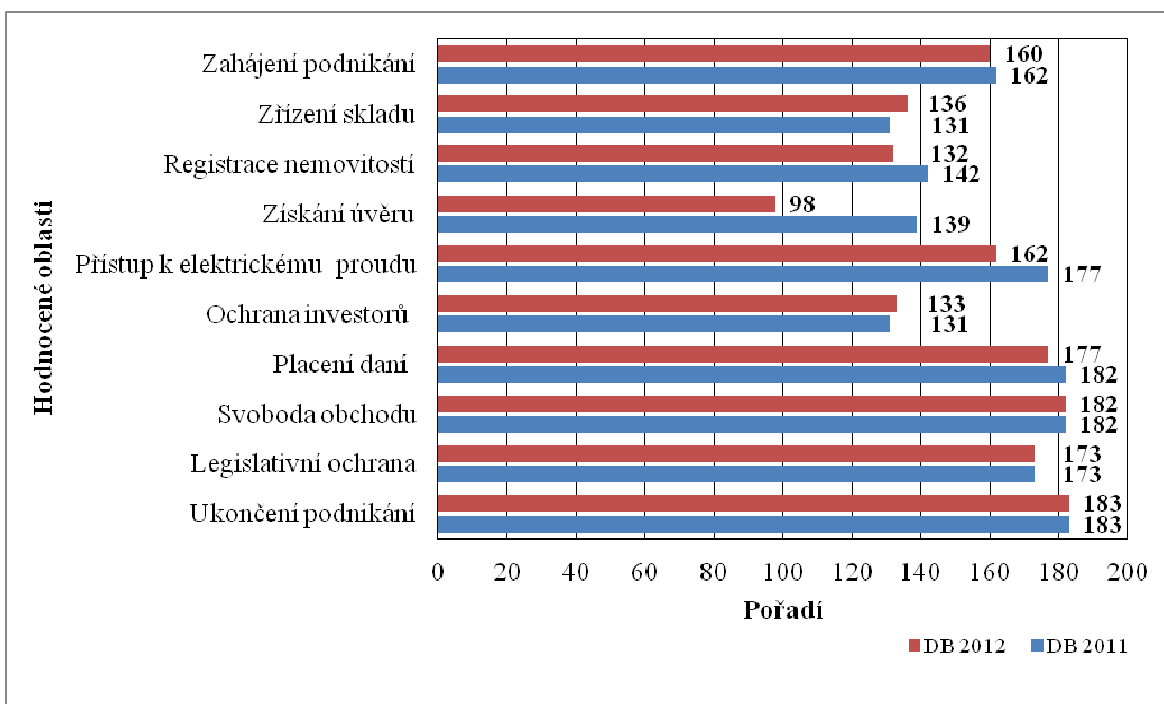
¹¹⁰ Tamtéž.

¹¹¹ Tamtéž.

Obrázek 7: Pořadí zemí dle analýzy Doing Business 2012

Zdroj: WB. *Doing Business 2012 Economy Profile: Central African Republic* [online]. Washington, DC: World Bank, 2011 [vid. 2011-12-15]. ISBN: 978-0-8213-8833-4. Dostupné z: <http://www.doingbusiness.org/~media/fpdkm/doing%20business/documents/profiles/country/CAF.pdf>

Obrázek 8: Hodnocení jednotlivých ukazatelů analýzy DB 2012

Zdroj: WB. *Doing Business 2012 Economy Profile: Central African Republic* [online]. Washington, DC: World Bank, 2011 [vid. 2011-12-15]. ISBN: 978-0-8213-8833-4. Dostupné z: <http://www.doingbusiness.org/~media/fpdkm/doing%20business/documents/profiles/country/CAF.pdf>

Z předchozího grafu vyplývá, že nejlépe si vede SAR v ukazatelích Získání úvěru a Ochrana investorů. Naopak nejhoršího hodnocení dosahuje v Ukončení podnikání a Svobodě obchodu. Největší pozitivní změnu v porovnání DB 2011 a DB 2012 dosáhla právě v Získání úvěru (41 míst) a také si polepšila v Přístupu k elektrickému proudu (15 míst). Na druhé straně k negativní změně proběhla v Zřízení skladu (5 míst), o dvě příčky poklesla Ochrana investorů.

5.2 Zahájení podnikání

Ukazatel Zahájení podnikání (angl. Starting a Business) je hodnocen na základě celkového počtu administrativních procedur, doby jejich vyřízení, výše nákladů vynaložené na start podnikání a výše požadovaného minimálního kapitálu. Pořadí států je stanoveno dle prostého průměru percentilu hodnocení 4 těchto dílčích složek.¹¹²

Aby byly údaje různých regionů srovnatelné, používá analýza několik základních předpokladů: veškeré informace jsou dostupné, neproběhl žádný předchozí kontakt s úřady, podnik má formu společnosti s ručením omezeným, ta se nachází v největším obchodním městě, provádí všeobecné průmyslové nebo obchodní aktivity, její základní kapitál se rovná desetinásobku příjmu na obyvatele a další.¹¹³

K zahájení podnikání v SAR je dle DB 2012 zapotřebí 8 administrativních úkonů s dobou vyřízení 21 dní, náklady činí 175,5 % DPH na osobu a vyžaduje min. kapitál ve výši 452,9 % příjmu na obyvatele. Z tohoto hlediska je zařazena na 160. pozici. Nejlepšího

¹¹² WB. *Doing Business 2012 Economy Profile: Central African Republic* [online]. Washington, DC: World Bank, 2011 [vid. 2011-12-15]. ISBN: 978-0-8213-8833-4. Dostupné z: <http://www.doingbusiness.org/~media/fpdkm/doing%20business/documents/profiles/country/CAF.pdf>

¹¹³ Tamtéž.

hodnocení tohoto indikátoru dosáhl Nový Zéland, Austrálie a Kanada. Nejnižše skončil pak Čad, Eritrea a Guinea.¹¹⁴

Porovnání zjištěných hodnot SAR v čase (období devíti let) prezentuje především snížení administrativních úkonů z 11 na 7, poklesly i hodnoty příjmů na obyvatele, jak u nákladů, tak ještě větší pokles zaznamenal požadovaný kapitál, nicméně zůstávají dosti vysoké.¹¹⁵

Tabulka 15 slouží ke komparaci hodnot ukazatele Zahájení podnikání. Podmínky SAR jsou porovnány s údaji Sierry Leone (stát s přiměřeně stejným počtem obyvatel), Súdánem (sousední stát – stejné klimatické podmínky), JAR (nejvýkonnější africká komika) a ČR (známé prostředí).

Tabulka 15: Jednotlivé složky ukazatele Zahájení podnikání

	Pořadí	Počet procedur	Doba vyřízení (dny)	Náklady (% z příjmu na obyv.)	Kapitál (% z příjmu na obyv.)
SAR	160	7	21	175,5	452,9
SIERRA LEONE	72	6	12	93,3	0,0
SÚDÁN	126	10	36	31,4	0,0
JAR	44	5	19	0,3	0,0
ČR	138	9	20	8,4	30,7

Zdroj: WB. *Doing Business 2012 Country tables* [online]. Washington, DC: World Bank, 2011 [vid. 2011-12-15]. Dostupné z: <http://www.doingbusiness.org/reports/global-reports/~media/FPDKM/Doing%20Business/Documents/Annual-Reports/English/DB12-Chapters/Country-Tables.pdf>

Přestože se ČR celkově řadí na 64. pozici, z pohledu pouze ukazatele Zahájení podnikání si vede nevalně. Je obecně známo, že čeští podnikatelé jsou značně administrativně zatíženi, což se projevuje právě v tomto dosaženém umístění. Čeští podnikatelé musí podstoupit dokonce o 2 procedury administrativně více než středoafričtí, doba je také

¹¹⁴ WB. *Doing Business 2012 Economy Profile: Central African Republic* [online]. Washington, DC: World Bank, 2011 [vid. 2011-12-15]. ISBN: 978-0-8213-8833-4. Dostupné z: <http://www.doingbusiness.org/~media/fpdkm/doing%20business/documents/profiles/country/CAF.pdf>

¹¹⁵ Tamtéž.

pouze o jeden den kratší. Zato dobře si stojí JAR vykazující ve všech složkách kromě doby vyřízení nejnižší hodnoty. Docela dobře si stojí Sierra Leone, v celkovém pořadí obsadila 72. pozici a její doba vyřízení je s porovnanými státy nejnižší. Největší slabinou Súdánu je doba vyřízení, třeba registrace na úřadu práce zabere 14 dní. V SAR nejdéle trvá (7 dní) spolu s registrací společnosti i získání povolení.¹¹⁶

Mnoho ekonomik projevuje snahu usnadnit podnikatelům jejich začátek, zjednodušují procesy, používají rychlejší IT technologii či snižují kapitálové a nákladové požadavky. Stále tedy probíhají malé i větší reformy v tomto směru. U SAR můžeme pozorovat pozitivní reformu ve snížení výše poplatků za registraci a usnadnění dokumentace.¹¹⁷

5.3 Zřízení skladu

Indikátor Zřízení skladu (angl. Dealing with construction permits) hodnotí náročnost (postupy, čas, náklady, získání povolení a licencí, zajištění energií a sítí) vybudování skladu. Opět je tu postaven předpoklad realizace v největším obchodním městě, dále například, že se jedná o domácí s.r.o. působící v oboru stavebnictví, má 60 zedníků, sklad je nová výstavba (nejedná se o přestavbu), má připravené plány od architekta, bude napojen na vodu, kanalizaci a pevnou telefonní linku. Budova bude sloužit pro běžné skladování (knihy, psací potřeby) atd. Celkové pořadí zemí je vytvořeno na základě aritmetického průměru z percentilu pořadí dílčích složek ukazatele – postupy, čas, náklady.¹¹⁸

Zjištěné údaje DB 2012 pro SAR pro vybudování skladu: 18 procedur, doba jejich trvání 203 dnů a celkové náklady 112,2 % příjmu na obyv. Tyto hodnoty ji vynesly 136. příčku.

¹¹⁶ WB. *Doing Business 2012 Economy Profile: Central African Republic* [online]. Washington, DC: World Bank, 2011 [vid. 2011-12-15]. ISBN: 978-0-8213-8833-4. Dostupné z: <http://www.doingbusiness.org/~media/fpdkm/doing%20business/documents/profiles/country/CAF.pdf>

¹¹⁷ Tamtéž.

¹¹⁸ Tamtéž.

Pokrok zaznamenala SAR za posledních 9 let pouze ve snížení nákladů a to z 134,5 % na 112,2 % příjmu na obyvatele. Ostatní hodnoty nezaznamenaly žádné změny. Na prvních místech se v rámci tohoto ukazatele umístil Hongkong, Nový Zéland a Singapur, na spodních příčkách pak Eritrea, Albánie a Indie.¹¹⁹

Tabulka 16: Jednotlivé složky ukazatele Zřízení skladu

	Pořadí	Počet procedur	Doba vyřízení (dny)	Náklady (% z příjmu na obyv.)
SAR	136	18	203	112,2
SIERRA LEONE	167	20	238	272,6
SÚDÁN	130	16	270	88,0
JAR	31	13	127	21,2
ČR	68	33	120	10,9

Zdroj: WB. *Doing Business 2012 Country tables* [online]. Washington, DC: World Bank, 2011 [vid. 2011-12-15]. Dostupné z: <http://www.doingbusiness.org/reports/global-reports/~media/FPDKM/Doing%20Business/Documents/Annual-Reports/English/DB12-Chapters/Country-Tables.pdf>

Jednotlivé složky ukazatele dokazují, že se srovnávanými ekonomikami je na tom celkově nejhůře Sierra Leone. Nejvyšší hodnotu dosahuje v nákladech. SAR v tabulce reprezentuje předposlední místo. Za velkou pozornost jistě ale stojí počet úkonů v ČR – 33. Je to velmi vysoká hodnota, kterou vykazuje spolu s ČR ještě Čína a Salvador. Horší údaj byl zjištěn pouze v Rusku a to celých 51 postupů. Súdán jako v předchozím ukazateli má nejdelší dobu vyřízení.¹²⁰

¹¹⁹ WB. *Doing Business 2012 Economy Profile: Central African Republic* [online]. Washington, DC: World Bank, 2011 [vid. 2011-12-15]. ISBN: 978-0-8213-8833-4. Dostupné z: <http://www.doingbusiness.org/~media/fpdkm/doing%20business/documents/profiles/country/CAF.pdf>

¹²⁰ Tamtéž.

5.4 Přístup k elektrickému proudu

Přístup ke spolehlivému a cenově dostupnému elektrickému proudu hodnotí další ukazatel tzv. Přístup k elektrickému proudu (angl. Getting Electricity), neboť tento zdroj je pro provozování podniku nezbytný. Je posuzován čas, počet procedur a finanční náklady. V rozvíjejících zemích jsou mnohé firmy donuceny spoléhat se na své elektrické zdroje, se kterými se pojí vysoké finanční výdaje. Danými předpoklady jsou lokace v největším obchodním městě, dopravní dostupnost, první elektrická přípojka (nová výstavba), dané rozměry výstavby, vlastnosti připojení atd.¹²¹

Celkové pořadí zemí je vytvořeno na základě aritmetického průměru z percentilu pořadí jeho dílčích složek – postupy, čas, náklady. V SAR byly shledány tyto údaje: 6 procedur, doba jejich trvání 102 dnů a náklady ve výši 12 852,1 % HDP na obyvatele. Dosažené údaje se rovnají 162. místu v celkovém žebříčku ekonomik. V časovém porovnání se podařilo SAR snížit náklady spojené s připojením. Nejlepší hodnoty získal Island, Německo a Taiwan, na opačném konci se nachází Rusko, Bangladéš a Kyrgyzstán.¹²²

Tabulka 17: Jednotlivé složky ukazatele Přístup k elektrickému proudu

	Pořadí	Počet procedur	Doba vyřízení (dny)	Náklady (% příjmu na obyv.)
SAR	162	6	102	12 852,10
SIERRA LEONE	174	8	137	2 466,30
SÚDÁN	107	5	70	3 949,30
JAR	124	4	226	1 651,50
ČR	148	6	279	186,20

Zdroj: WB. *Doing Business 2012 Country tables* [online]. Washington, DC: World Bank, 2011 [vid. 2011-12-15]. Dostupné z: <http://www.doingbusiness.org/reports/global-reports/~media/FPDKM/Doing%20Business/Documents/Annual-Reports/English/DB12-Chapters/Country-Tables.pdf>

¹²¹ WB. *Doing Business 2012 Economy Profile: Central African Republic* [online]. Washington, DC: World Bank, 2011 [vid. 2011-12-15]. ISBN: 978-0-8213-8833-4. Dostupné z: <http://www.doingbusiness.org/~media/fpdkm/doing%20business/documents/profiles/country/CAF.pdf>

¹²² Tamtéž.

Nejméně dobře si v tomto ukazateli vede Sierra Leone, ta dosahuje oproti ostatním zemím poměrně vysokého čísla pracovních postupů (8, dvakrát více než JAR), její doba vyřízení je i přesto o 89 dnů kratší než v JAR (pouze 4 procedury trvají 226 dnů). SAR je 12 příček před Sierrou Leone, má o 2 procedury méně a kratší dobu vyřízení, zato dosahuje ve srovnání s danými zeměmi nejvyšších nákladů a to až 12 852,1 % z příjmu na obyvatele (pro zajímavost průměr Subsaharských zemí je 5 429,8 %). ČR si z pohledu tohoto indikátoru vede též špatně, opět se prokázalo dlouhé administrativní zpracování (279 dní, jen 6 států dosahuje delší doby), obsazuje až 148. místo – tedy nejhorší své umístění ze všech 10 indikátorů.

5.5 Registrace nemovitostí

Registrace nemovitostí (angl. Registering property) je ukazatel, jenž klasifikuje zajištění vlastnického práva z převodu nemovitostí, jeho nezbytnou součástí je fungující správa země. Převod je považován za úplný, když nový majitel může s daným majetkem nakládat – zajistit jím bankovní úvěr, prodat ho apod. Další předpoklady tohoto ukazatele se týkají především účastníků převodu, majetků a procedur. Kupující a prodávající jsou společnosti s ručením omezeným se 100 % podílem na domácím trhu a v soukromém vlastnictví, mají minimálně 50 zaměstnanců, provádějí všeobecné obchodní aktivity. Nemovitost je plně ve vlastnictví prodávajícího a je zapsána v katastru nemovitostí. Majetek má hodnotu padesáti příjmů na obyvatele, kupní cena se rovná jeho hodnotě, není svázán žádnou hypotékou, skládá se z 557,4 m².¹²³

Celkové pořadí zemí je vytvořeno na základě aritmetického průměru z percentilu pořadí jeho dílčích složek – postupy, čas, náklady.¹²⁴

¹²³ WB. *Doing Business 2012 Economy Profile: Central African Republic* [online]. Washington, DC: World Bank, 2011 [vid. 2011-12-15]. ISBN: 978-0-8213-8833-4. Dostupné z: <http://www.doingbusiness.org/~media/fpdkm/doing%20business/documents/profiles/country/CAF.pdf>

¹²⁴ Tamtéž.

Pro SAR byla zjištěna tato data: 5 procedur, doba jejich trvání 75 dnů a celkové náklady 11 % z příjmu na obyv. Celkově tedy v žebříčku SAR obsadila 132. příčku. V období 7 let se v SAR snížily náklady registru nemovitostí, z 19,2 % (rok 2005) na 11,0 % (rok 2012). Nejlepší hodnocení Registru nemovitostí Gruzie, Saudská Arábie a Nový Zéland, poslední příčky Východní Timor, Mikronésie a Marschallový ostrovy.¹²⁵

Tabulka 18: Jednotlivé složky ukazatele Registrace nemovitostí

	Pořadí	Počet procedur	Doba vyřízení (dny)	Náklady (% z hodnoty nemovitosti)
SAR	132	5	75	11,0
SIERRA LEONE	169	7	86	11,8
SÚDÁN	41	6	9	3,0
JAR	76	6	23	5,6
ČR	34	4	25	3,0

Zdroj: WB. *Doing Business 2012 Country tables* [online]. Washington, DC: World Bank, 2011 [vid. 2011-12-15]. Dostupné z: <http://www.doingbusiness.org/reports/global-reports/~media/FPDKM/Doing%20Business/Documents/Annual-Reports/English/DB12-Chapters/Country-Tables.pdf>

Stejně jako v indikátoru Přístupu k elektrickému proudu dosahuje i v tomto nejméně kladné hodnocení Sierra Leone. Její proces převodu nemovitostí má nejvíce postupů, trvá nejdéle a jeho náklady jsou též nejvyšší. Nejlepšího svého hodnocení dosahuje právě v tomto ukazateli Súdán a to 41. místo. Jedním z důvodů je poměrně rychlá doba vyřízení (9 dní) a také nízké náklady (3 % z hodnoty nemovitosti). Celkový proces registrace v ČR je delší než v Súdánu, náklady těchto států se rovnají, Češi však vykonají při registraci o 2 postupy méně a to pro ČR znamená lepší umístění. SAR vykazuje docela dlouhou dobu vyřízení, náklady patří také k těm vyšším.

¹²⁵ WB. *Doing Business 2012 Economy Profile: Central African Republic* [online]. Washington, DC: World Bank, 2011 [vid. 2011-12-15]. ISBN: 978-0-8213-8833-4. Dostupné z: <http://www.doingbusiness.org/~media/fpdkm/doing%20business/documents/profiles/country/CAF.pdf>

5.6 Získání úvěru

Jak snadné je získat bankovní úvěr, to zkoumá ukazatel Získání úvěru (angl. Getting Credit). Analyzuje se nejen dostupnost půjček a finančních informací, ale i zákonná práva věřitelů a dlužníků či vymahatelnost. O dlužníkovi se předpokládá, že to je společnost s ručením omezeným sídlící v největším obchodním městě, má 100 zaměstnanců, 100 % majetku je v tuzemském vlastnictví. Celkové pořadí zemí je pak vytvořeno na základě aritmetického průměru z percentilu pořadí dílčích složek ukazatele – index síly právních předpisů (0-10), index hloubky informovanosti o úvěrech (0-6), pokrytí státních registrů (% dospělých) a pokrytí soukromými organizacemi (% dospělých).¹²⁶

SAR dosáhla těchto hodnot: index síly právních předpisů 6, index hloubky informovanosti o úvěrech 2, pokrytí státních registrů 2,2 % dospělých, pokrytí soukromými organizacemi 0 %. Tyto hodnoty znamenají 98. místo v žebříčku a tedy její nejlepší hodnocení ze všech deseti analyzovaných ukazatelů. Na prvních místech se v Získání úvěru umístila Malajsie, Velká Británie a Jihoafrická republika, na posledních pak Palau, Venezuela a Svatý Tomáš a Princův ostrov.¹²⁷

SAR si v tomto ukazateli oproti hodnocení DB 2011 výrazně polepšila a to o 41 příček. Důvodem bylo dvojnásobně vyšší hodnocení indexu síly právních předpisů, z hodnoty 3 (rok 2011) na hodnotu 6 (rok 2012). Za tímto hodnocením stojí změna zákona na zabezpečení transakcí, která rozšířila mimo jiné seznam možných aktiv sloužících k zástavě.¹²⁸

¹²⁶ WB. *Doing Business 2012 Economy Profile: Central African Republic* [online]. Washington, DC: World Bank, 2011 [vid. 2011-12-15]. ISBN: 978-0-8213-8833-4. Dostupné z: <http://www.doingbusiness.org/~media/fpdkm/doing%20business/documents/profiles/country/CAF.pdf>

¹²⁷ Tamtéž.

¹²⁸ Tamtéž.

Tabulka 19: Jednotlivé složky ukazatele Získání úvěru

	Pořadí	Index síly právních předpisů (0-10)	Index hloubky informovanosti o úvěrech (0-6)	Pokrytí státních registrů (% dospělých)	Pokrytí soukromými organizacemi (% dospělých)
SAR	98	6	2	2,2	0,0
SIERRA LEONE	126	7	0	0,0	0,0
SÚDÁN	166	4	0	0,0	0,0
JAR	1	10	6	0,0	52,0
ČR	48	6	5	6,1	95,7

Zdroj: WB. *Doing Business 2012 Country tables* [online]. Washington, DC: World Bank, 2011 [vid. 2011-12-15]. Dostupné z: <http://www.doingbusiness.org/reports/global-reports/~media/FDPKM/Doing%20Business/Documents/Annual-Reports/English/DB12-Chapters/Country-Tables.pdf>

Nejlepší klasifikace dosáhla JAR společně ještě s Velkou Británií a Malajsií. Oba indexy JAR dosáhly největší možné hodnoty. Súdán se naopak řadí mezi země, které v tomto ukazateli neuspěly, hodnotu 0 (tedy nejnižší možnou) v indexu informovanosti vykazuje stejně jako Sierra Leone. Tyto státy mají nulové pokrytí a to jak státních registrů, tak pokrytí soukromými organizacemi. ČR si vede docela dobře, velmi vysoké číslo můžeme pozorovat u pokrytí soukromými organizacemi. SAR se svými hodnotami získala 98. pozici, v tomto ukazateli získala jediné své ohodnocení v první stovce států.

5.7 Ochrana investorů

Šestáým ukazatelem je Ochrana investorů (angl. Protecting investors). Ten zkoumá, jak jsou investoři v daném státě ochráněni. Důležitý je postoj vlády a její schválené zákony této problematiky se týkající. Pokud nejsou zajištěny dobré podmínky pro investování, investoři nechtějí rizikově investovat. Posuzují se tyto 4 indexy: průhlednost transakcí, odpovědnost za své jednání, schopnost akcionáře podat žalobu a síla ochrany investorů. Výsledné hodnoty indexů dosahují hodnot 0-10, přičemž větší hodnota znamená lepší ohodnocení. Předpokládá se, že kupující je veřejná společnost uváděna na nejdůležitější burze, její představenstvo a generální ředitel má právo jednat jménem společnosti.

Transakcí je nákup použitých nákladních automobilů od společnosti, kterou vlastní akcionář a zároveň ředitel kupující společnosti. Cena nákupu je vyšší než u jiných společností, přesto je schválena. Ostatní akcionáři žalují zainteresované strany. Celkové pořadí zemí je vytvořeno na základě aritmetického průměru z percentilu pořadí výše uvedených 4 dílčích složek indikátoru.¹²⁹

SAR v DB 2012 dosáhla těchto hodnot: průhlednost transakcí 6, odpovědnost za jednání 1, schopnost žalovat 5, síla ochrany investorů 4,0. Tyto údaje vynesly SAR na 133 pozici. Nejvhodnější prostředí pro investice má Nový Zéland, Singapur a Hongkong, nejméně příznivé pak Afghánistán, Laos a Surinam.¹³⁰

Tabulka 20: Jednotlivé složky ukazatele Ochrana investorů

	Pořadí	Průhlednost transakcí	Odpovědnost za své jednání	Schopnost akcionáře podat žalobu	Síla ochrany investorů
SAR	133	6	1	5	4,0
SIERRA LEONE	29	6	7	6	6,3
SÚDÁN	155	0	6	4	3,3
JAR	10	8	8	8	8,0
ČR	97	2	5	8	5,0

Zdroj: WB. *Doing Business 2012 Country tables* [online]. Washington, DC: World Bank, 2011 [vid. 2011-12-15]. Dostupné z: <http://www.doingbusiness.org/reports/global-reports/~media/FPDKM/Doing%20Business/Documents/Annual-Reports/English/DB12-Chapters/Country-Tables.pdf>

Co se týká ochrany investorů, velmi dobře si vede JAR (10. místo), všechny hodnoty 4 indexů jsou rovny hodnotě 8. Lépe než ČR (97. místo), je na tom i Sierra Leona (29. místo) s hodnotami vyššími nebo rovny 6. České prostředí dosahuje nízké hodnoty ve faktoru průhlednosti transakcí (2), zkoumající především, zda se vyžaduje zveřejnění

¹²⁹ WB. *Doing Business 2012 Economy Profile: Central African Republic* [online]. Washington, DC: World Bank, 2011 [vid. 2011-12-15]. ISBN: 978-0-8213-8833-4. Dostupné z: <http://www.doingbusiness.org/~media/fpdkm/doing%20business/documents/profiles/country/CAF.pdf>

¹³⁰ Tamtéž.

a informování akcionáře nebo veřejnosti o transakcích. Nejnižší možné hodnoty dosahuje v transparentnosti investic Súdán. Naproti tomu SAR si vede v tomto indexu poměrně dobře, zato v odpovědnosti za jednání má obrovské mezery.

5.8 Placení daní

Ukazatel Placení daní (angl. Paying Taxes), jak již z názvu vyplývá, se zabývá daněmi, které jsou pro hospodaření státu důležitou položkou. Měří se daňové platby podniku, jejich administrativní a časová náročnost v průběhu jednoho roku. Pro srovnatelnost jsou aplikovány tyto předpoklady: jedná se o středně velký podnik, který zahájil podnikání dne 1. ledna 2009, jeho finanční situace je ve všech ekonomikách stejná, daně jsou měřeny na všech úrovních státní správy.¹³¹

Celkové pořadí zemí je vytvořeno na základě aritmetického průměru z percentilu pořadí dílčích složek ukazatele – počet plateb, čas, daň ze zisku, daň ze mzdy a příspěvky, další daně, celková sazba daně.¹³²

Analýza uvádí tyto údaje SAR: 54 daňových plateb, 504 hodin potřebných pro přípravu, podání a zaplacení daní, nulová daň ze zisku, daň ze mzdy 19,8 %, další daně 34,8 % a celková sazba daně 54,6 %. V konečném hodnocení se umístila na 177. pozici. Na prvních 3 místech tohoto ukazatele jsou Maledivy, Katar a Hongkong. Poslední příčky obsadila Venezuela, Konžská republika a Ukrajina.¹³³

¹³¹ WB. *Doing Business 2012 Economy Profile: Central African Republic* [online]. Washington, DC: World Bank, 2011 [vid. 2011-12-15]. ISBN: 978-0-8213-8833-4. Dostupné z: <http://www.doingbusiness.org/~media/fpdkm/doing%20business/documents/profiles/country/CAF.pdf>

¹³² Tamtéž.

¹³³ Tamtéž.

Tabulka 21: Jednotlivé složky ukazatele Placení daní

	Pořadí	Počet plateb	Doba (hodiny)	Daň ze zisku (%)	Daň ze mzdy a příspěvky (%)	Další daně (%)	Celková sazba daně (%)
SAR	177	54	504	0,0	19,8	34,8	54,6
SIERRA LEONE	76	29	357	17,6	11,3	3,3	32,1
SÚDÁN	103	42	180	13,8	19,2	3,1	36,1
JAR	44	9	200	24,4	4,1	4,6	33,1
ČR	119	8	557	7,5	38,4	3,2	49,1

Zdroj: WB. *Doing Business 2012 Country tables* [online]. Washington, DC: World Bank, 2011 [vid. 2011-12-15]. Dostupné z: <http://www.doingbusiness.org/reports/global-reports/~media/FPDKM/Doing%20Business/Documents/Annual-Reports/English/DB12-Chapters/Country-Tables.pdf>

Daný ukazatel opět potvrzuje složitou byrokracii v ČR, podnik potřebuje 557 hodin na činnosti spojené s daněmi a řadí se tak mezi 20 států s nejdelší časovou hodnotou. Počet plateb již patří mezi nízké. Lze konstatovat, že SAR má velmi složitou správu daní, s číslem 54 plateb se řadí téměř na konec dané analýzy, doba vyřízení přesahuje hranici 500 hodin. Zaostává i co se týče daně ze zisku a vykazuje i vyšší celkovou sazbu daně. Dobře si oproti tomu vede Súdán, kde i přes vyšší počet plateb je doba vyřízení poměrně krátká. Velká změna proběhla v Sierra Leoně, stát si v hodnocení polepšil o 84 míst, příčinou je daňová reforma v podobně zavedení daně z přidané hodnoty nahrazující 4 prodejní daně.

5.9 Svoboda obchodu

Mezinárodní obchod si v dnešní době globalizace vybudoval silné postavení. Podmínky obchodování (exportu a importu) zkoumá další ukazatel nazvaný Svoboda obchodu (angl. Trading Across Borders). Je zřejmé, že nadměrná obchodní administrativa, komplikovanost celních postupů, nedostatečné dopravní systémy zvyšují výdaje obchodu a zpomalují jeho proces. Pro srovnatelnost je tradičně použito několik předpokladů: jedná se o středně velkou firmu s 60 zaměstnanci a sídlem u největšího obchodního města, podnik má právní formu společnosti s ručením omezeným, obchodní zboží není

nebezpečné (nejedná se o vojenské položky), nevyžaduje speciální podmínky prostředí (chlazení apod.) či bezpečnostní normy, jedná se o ekonomicky nejdůležitější dovážené či vyvážené výrobky převážené ve dvacetistopovém kontejneru.¹³⁴

Celkové pořadí zemí je vytvořeno na základě aritmetického průměru z percentilu pořadí dílčích složek ukazatele – počet dokumentů exportu, čas potřebný pro export, náklady exportu, počet dokumentů importu, čas potřebný pro import a náklady importu.¹³⁵

Hodnoty SAR daného ukazatele dle DB 2012: 9 dokumentů exportu, 54 dní potřebných pro export, 5 491 USD za kontejner při exportu, 17 dokumentů importu, 62 dní potřebných pro import, 5 554 USD za kontejner při importu. V celkovém hodnocení se SAR nachází na konci žebříčku na předposlední pozici 182. Nejlépe si z pohledu ukazatele Svoboda obchodu vede Singapur, Hongkong a Estonsko, naopak nejhůře Uzbekistán, SAR a Konžská republika.¹³⁶

Tabulka 22: Jednotlivé složky ukazatele Svoboda obchodu

	Pořadí	Počet dokumentů – export	Čas exportu (dny)	Náklady exportu (USD/kont.)	Počet dokumentů – import	Čas importu (dny)	Náklady importu (USD/kont.)
SAR	182	9	54	5 491	17	62	5 554
SIERRA LEONE	132	7	24	1 573	7	27	1 639
SÚDÁN	151	7	32	2 050	7	46	2 900
JAR	144	8	30	1 531	8	32	1 795
ČR	70	4	17	1 060	7	20	1 165

Zdroj: WB. *Doing Business 2012 Country tables* [online]. Washington, DC: World Bank, 2011 [vid. 2011-12-15]. Dostupné z: <http://www.doingbusiness.org/reports/global-reports/~media/FDPKM/Doing%20Business/Documents/Annual-Reports/English/DB12-Chapters/Country-Tables.pdf>

¹³⁴ WB. *Doing Business 2012 Economy Profile: Central African Republic* [online]. Washington, DC: World Bank, 2011 [vid. 2011-12-15]. ISBN: 978-0-8213-8833-4. Dostupné z: <http://www.doingbusiness.org/~media/fpdkm/doing%20business/documents/profiles/country/CAF.pdf>

¹³⁵ Tamtéž.

¹³⁶ Tamtéž.

Jak již bylo zmíněno výše, SAR je hodnocena, co se týče Svobody obchodu, jako druhá nejhorší. Za ní se umístil pouze Uzbekistán. Zemi brzdí v obchodování administrativní požadavky (vysoké počty dokumentů), potřebná doba i náklady za jeden kontejner. Za šestileté období se podařilo snížit o pár dní čas vývozu i dovozu, naopak se zdvihly finanční prostředky za kontejner. Země Sierra Leone, Súdán a JAR se umístily v rozmezí 132 – 151, jejich hodnoty jsou relativně stejné. ČR si vede poměrně dobře a drží se na 70. pozici. Náklady za kontejner má docela nízké.

5.10 Legislativní ochrana

Legislativní ochrana (angl. Enforcing Contracts) analyzuje obtížnost vymáhání smluv. Dobře fungující soudnictví je totiž jedním z předpokladů příznivého podnikatelského prostředí. V regionech, kde je prosazování práv plynoucí ze smluv efektivní, se podnikatelé nezděraňují jednat s věřiteli a novými zákazníky. Indikátor se soustředí na účinnost justice při řešení obchodního sporu, a to především na časovou náročnost, vynaložené finanční prostředky a složitost celého procesu. Případová studie předpokládá porušení kupní smlouvy mezi 2 místními podniky, kdy kupující si objednal zboží na zakázku a nezaplatil ho. Prodávající tedy žaluje kupujícího. Hodnota pohledávky činí 200 % příjmu na obyvatele. Spor vyžaduje znalecký posudek na kvalitu zboží, kdy soud rozhodne ve prospěch prodávajícího bez možnosti odvolání se, prodávající vynucuje rozhodnutí prostřednictvím veřejné dražby movitých věcí kupujícího.¹³⁷

¹³⁷ WB. *Doing Business 2012 Economy Profile: Central African Republic* [online]. Washington, DC: World Bank, 2011 [vid. 2011-12-15]. ISBN: 978-0-8213-8833-4. Dostupné z: <http://www.doingbusiness.org/~media/fpdkm/doing%20business/documents/profiles/country/CAF.pdf>

Celkové pořadí zemí je vytvořeno na základě aritmetického průměru z percentilu pořadí dílčích složek ukazatele – postupy, čas a náklady.¹³⁸

SAR dosahuje těchto výsledků: 660 dnů, 82 % nákladů z dané pohledávky a 43 procedur, to ji v konečném hodnocení vynáší až 173 místo. Lucembursko, Korea a Island získávají v tomto ukazateli první místa, na konci žebříčku se nachází Angola, Indie a Východní Timor.¹³⁹

Tabulka 23: Jednotlivé složky ukazatele Legislativní ochrana

	Pořadí	Čas (dny)	Náklady (% z pohledávky)	Počet procedur
SAR	173	660	82,0	43
SIERRA LEONE	141	515	149,5	39
SÚDÁN	148	810	19,8	53
JAR	81	600	33,2	29
ČR	78	611	33,0	27

Zdroj: WB. *Doing Business 2012 Country tables* [online]. Washington, DC: World Bank, 2011 [vid. 2011-12-15]. Dostupné z: <http://www.doingbusiness.org/reports/global-reports/~media/FDPKM/Doing%20Business/Documents/Annual-Reports/English/DB12-Chapters/Country-Tables.pdf>

Jak je zřejmé, z pohledu legislativní ochrany na tom není SAR dobře. Časová náročnost procesu je poměrně vysoká a počet postupů, které musí být v rámci sporu vykonány, překračují hranici 40. Sierra Leone si vede celkově o 32 pozic lépe a to i přes to, že náklady související s obchodním sporem dosahují hodnoty téměř 150 % pohledávky, což je třetí největší hodnota ze 183 zemí. Nejnižší soudní výlohy jsou vykazovány v Súdánu a to pouze jedna pětina z hodnoty pohledávky. V ČR se náklady šplhají k jedné třetině, stejně tak v JAR. ČR již tradičně dokazuje administrativní složitost, počet procedur patří mezi ty nejnižší, ale časová náročnost je již vyšší.

¹³⁸ WB. *Doing Business 2012 Economy Profile: Central African Republic* [online]. Washington, DC: World Bank, 2011 [vid. 2011-12-15]. ISBN: 978-0-8213-8833-4. Dostupné z: <http://www.doingbusiness.org/~media/fpdkm/doing%20business/documents/profiles/country/CAF.pdf>

¹³⁹ Tamtéž.

5.11 Ukončení podnikání

Posledním indikátorem je tzv. Ukončení podnikání (angl. Resolving Insolvency) zkoumající zavření firmy a insolvenční řízení tuzemských firem. Zkoumá se průběh řízení, požadavky procesu a administrativy a výsledek, tedy kolik věřitelé obdrží z požadované částky. Měření pracuje se sazbou zachycenou počtem centů za dolar, které vyjadřují kompenzaci věřitelům prostřednictvím reorganizace, likvidace nebo vymáhání dluhu. Studie je provedena na základě těchto předpokladů: za podnik se považuje tuzemská společnost s ručením omezeným provozující hotel, zaměstnává 201 pracovníků, má 1 zajištěného věřitele a 50 nezajištěných, efektivním řešením je reorganizace nebo prodej činnosti (nikoliv likvidace po částech).¹⁴⁰

DB 2012 vykázala tyto výsledky pro SAR: 4,8 roků, náklady 76 % z hodnoty majetku, výtěžnost 0 centů za dolar. SAR obsazuje tedy poslední místo ze 183 zemí. Nejlepší hodnocení má Japonsko, Singapur a Kanada, nejhorší hodnocení dosahuje zmíněná SAR spolu s dalšími 16 zeměmi (Čad, Eritrea, Burundi, Východní Timor, Irák a další).¹⁴¹

Tabulka 24: Jednotlivé složky ukazatele Ukončení podnikání

	Pořadí	Čas (roky)	Náklady (% z majetku)	Výtěžnost (centy za dolar)
SAR	183	4,8	76	0,0
SIERRA LEONE	155	2,6	42	9,2
SÚDÁN	84	2,0	20	33,2
JAR	77	2,0	18	35,2
ČR	33	3,2	17	56,0

Zdroj: WB. *Doing Business 2012 Country tables* [online]. Washington, DC: World Bank, 2011 [vid. 2011-12-15]. Dostupné z: <http://www.doingbusiness.org/reports/global-reports/~media/FPDKM/Doing%20Business/Documents/Annual-Reports/English/DB12-Chapters/Country-Tables.pdf>

¹⁴⁰ WB. *Doing Business 2012 Economy Profile: Central African Republic* [online]. Washington, DC: World Bank, 2011 [vid. 2011-12-15]. ISBN: 978-0-8213-8833-4. Dostupné z: <http://www.doingbusiness.org/~media/fpdkm/doing%20business/documents/profiles/country/CAF.pdf>

¹⁴¹ Tamtéž.

SAR jak již bylo napsáno výše, obsazuje spolu s dalšími státy poslední příčku v rámci hodnocení daného ukazatele. Insolvenční řízení trvá až 4,8 roku a jeho náklady dosahují 76 % z hodnoty majetku. Výtěžnost pro věřitele je nulová. Nízko, konkrétně na 155. pozici, se umísťuje také Sierra Leone. Lépe si vede Súdán (84. místo) a JAR (77. místo), prokazují kratší dobu řízení (2 roky). ČR dosahuje v této oblasti vůbec svého nejlepšího hodnocení. Doba trvání se sice neřadí mezi nejkratší, ale výtěžnost přesahuje 56 centů za dolar. Náklady činí „pouze“ 17 % majetku.

Závěr

Předchozí kapitoly analyzovaly Středoafrickou republiku z různých hledisek – geografického, demografického, historického, politického, ekonomického, podnikatelského atd. Níže je shrnutí nejvýznamnějších poznatků o SAR:

- jedna z nejchudších rozvojových zemí světa s velmi nízkým hrubým domácím produktem,
- dlouhodobá politická nestabilita, občanské nepokoje, korupce,
- malé množství dostupných přírodních zdrojů lákajících pozornost vyspělých států,
- šířící se nemoc AIDS, podvýživa dětí, špatná a nekvalitní zdravotní péče a vzdělávání,
- izolace od přístupu k moři, nedostatečný dopravní systém,
- nerozvinutý sekundární a terciární sektor,
- závislost na zahraniční pomoci,
- extrémně nepříznivé podmínky pro rozvoj podnikatelské činnosti.

Na základě vypracované analýzy současného stavu Středoafrické republiky, lze konstatovat, že položená hypotéza v úvodu této práce je pravdivá. Špatné podnikatelské podmínky zapříčiňují chudobu v zemi, resp. v boji s chudobou se nedosahuje významných úspěchů. Nepříznivá podnikatelská atmosféra je brzdícím prvkem růstu a rozvoje hospodářství, které jsou účinným nástrojem v boji proti chudobě. Je nutné konstatovat, že za špatnou úroveň podnikatelského prostředí stojí politická nestabilita a chaos v zemi.

SAR bývala francouzskou kolonií, od získání nezávislosti (před více než 50 lety) země prošla mnoha politickými převraty, což ji zásadně poznamenalo. Nově nastolenou demokracii vystřídala monarchie, následovaly snahy o návrat k demokracii. Později se

vzbouřili členové armády a zasáhnout musela i vojska z Francie. V současné době země stále trpí občanskými nepokoji, které ji oslabují a vyčerpávají. Vesničané v oblastech vzdálených od měst žijí ve strachu před útoky rebelů, které jsou spojeny s rabováním, znásilňováním, únosy a vydíráním.

Co je tedy nutné udělat, aby se situace v zemi zlepšila? Nelze provést izolovanou změnu v jedné oblasti a očekávat rychlé výsledky. Zemi může pomoci jedině koordinovaný souběh řady systémových změn a nápravných opatření, která na sebe budou úzce navazovat. Základem pro změnu je jednoznačně dosažení míru a klidu v zemi, tzn. je nezbytné ukončit (resp. vyhrát) boj s rebely a povstalci, získat kontrolu nad celým územím SAR (sever země) a zajistit bezpečnost obyvatel. Teprve následně může začít období zásadních reforem (armáda, soudnictví).

Vláda by měla v tento moment klást velký důraz na demokracii. Pokud ve státě bude panovat mír a budou dodržována lidská práva, mohou se vládnoucí politické strany soustředit na efektivnější organizaci veřejné správy a celkový rozvoj státu. Lze předpokládat, že pocit bezpečí a míru vzbudí v lidech ztracenou motivaci k budování.

Následně by se členové vlády měli soustředit na oblast zdravotnictví a vzdělávání. Neboť zdraví a vzdělání občané jsou motorem prosperující ekonomiky. Důležitý je též rozvoj dopravní infrastruktury. Spolupráce s mezinárodními organizacemi je nezbytná. Finanční prostředky zahraniční rozvojové spolupráce je však třeba efektivně alokovat do míst s nejvyšší účinností.

Co se týká podnikatelského prostředí SAR, je nutné se zaměřit na nejméně příznivé oblasti a minimalizovat negativní faktory například prostřednictvím nových zákonů. Jedná se především o problematiku vymáhání smluv (časová náročnost, neúnosné náklady a vysoký počet procedur), daňových zákonů (velký počet plateb, dlouhá doba vyřízení a vysoké sazby daně), složitost a finanční náročnost mezinárodního obchodu (na straně exportu i importu).

Závěrem je nutné podotknout, že vzhledem k dnešní obtížné situaci a politické atmosféře, kdy zemi ovládá korupce, lidé u moci žijí jen pro svůj prospěch nemajíce snahu ani důvod něco měnit, nelze očekávat, že v nejbližší době dojde k nějakým výraznějším pozitivnějším změnám ve smyslu odvrácení extrémní chudoby, zlepšení životních podmínek „obyčejných“ obyvatel, vytvoření příznivého podnikatelského prostředí. SAR i nadále bude patřit mezi nejchudší státy světa...

Seznam použité literatury

Avert. *Sub-Saharan Africa HIV & AIDS Statistics* [online]. [vid. 2012-03-24]. Dostupné z: <http://www.avert.org/africa-hiv-aids-statistics.htm>

CIA. *Central African Republic, Flag* [online]. Washington, DC: Central Intelligence Agency, 2011 [vid. 2011-10-20]. Dostupné z: https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/flags/flagtemplate_ct.html

CIA. *The World Factbook* [online]. Washington, DC: Central Intelligence Agency, 2011 [vid. 2011-10-20]. ISSN 1553-8133. Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ct.html>

CIA. *The World Factbook* [online]. Washington, DC: Central Intelligence Agency, 2011 [vid. 2011-10-20]. ISSN 1553-8133. Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/index.html>

Česká společnost AIDS pomoc. *Informace – Statistiky HIV/AIDS* [online]. Dostupné z: http://www.aids-pomoc.cz/info_statistiky.htm

ELCA. *Map – Evangelical Lutheran Church of the Central African Republic* [online]. Illinois: The Evangelical Lutheran Church in America [vid. 2011-10-20]. Dostupné z: <http://www.elca.org/Who-We-Are/Our-Three-Expressions/Churchwide-Organization/Global-Mission/Where-We-Work/Africa/Central-African-Republic/Map.aspx>

IMF. *Factsheet: Debt Relief Under the Heavily Indebted Poor Countries (HIPC) Initiative* [online]. Washington, DC: International Monetary Fund, 2011 [vid. 2011-12-05]. Dostupné z: <http://www.imf.org/external/np/exr/facts/hipc.htm>

IMF. *World Economic Outlook Databases* [online]. Washington, DC: International Monetary Fund, 2011 [vid. 2011-12-07]. Dostupné z: <http://www.imf.org/external/ns/cs.aspx?id=28>

IMF. *World Economic Outlook Database September 2011* [online]. Washington, DC: International Monetary Fund, 2011 [vid. 2011-12-07]. Dostupné z: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2011/02/weodata/weorept.aspx?sy=1980&ey=2011&scsm=1&ssd=1&sort=country&ds=.&br=1&c=200%2C904%2C505%2C205%2C406%2C603&s=D&grp=1&a=1&pr.x=62&pr.y=11>

IMF. *World Economic Outlook Database September 2011* [online]. Washington, DC: International Monetary Fund, 2011 [vid. 2011-10-21]. Dostupné z: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2011/02/weodata/weorept.aspx?sy=1980&ey=2010&scsm=1&ssd=1&sort=country&ds=.&br=1&c=626&s=PPPGDP&grp=0&a=&pr.x=50&pr.y=16>

Indicators of Poverty & Hunger [online]. United Nations Headquarters: New York, 2005. [vid. 2011-10-30]. Dostupné z: http://www.un.org/esa/socdev/unyin/documents/ydiDavidGordon_poverty.pdf

Infoplease: Encyclopedia [online]. Boston: 2011 [vid. 2011-10-24]. Dostupné z: <http://www.infoplease.com/ipa/A0107399.html>

IT. *Corruption Perceptions Index* [online]. Berlín: Transparency International, 2011 [vid. 2012-04-23]. Dostupné z: http://www.transparency.org/policy_research/surveys_indices/cpi

IT. *Corruption Perceptions Index 2010, In Detail* [online]. Berlín: Transparency International, 2011 [vid. 2012-04-23]. Dostupné z: http://www.transparency.org/policy_research/surveys_indices/cpi/2010/in_detail

IT. *Corruption Perceptions Index 2011* [online]. Berlín: Transparency International, 2011 [vid. 2012-04-23]. ISBN 978-3-943497-18-2. Dostupné z: <http://www.transparency.org/content/download/64565/1032845>

JENÍČEK, V. a J. FOLTÝN, *Globální problémy a světová ekonomika*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck 2003, 269 s. ISBN 80-7179-795-2.

KEYITH, L. *Svět do kapsy*. 1. vyd. Praha: Ottovo nakladatelství, 2002, s 292-293. ISBN 80-7181-662-0.

KRAFT, J. a J. FÁREK, *Světová ekonomika*. 2. vyd. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2008, 252 s. ISBN 978-80-7372-413-9.

MVZ. *Dvoustranná rozvojová spolupráce* [online]. Praha: Ministerstvo zahraničních věcí [vid. 2012-03-25]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/dvoustranna_zrs_cr/index.html

MVZ. *Mnohostranná rozvojová spolupráce* [online]. Praha: Ministerstvo zahraničních věcí [vid. 2012-03-25]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/mnohostranna_zrs_cr/index.html

MVZ. *Zahraniční rozvojová spolupráce* [online]. Praha: Ministerstvo zahraničních věcí [vid. 2012-03-25]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/index.html

MVZ. *Zahraniční rozvojová spolupráce České republiky v roce 2010* [online]. Praha: Ministerstvo zahraničních věcí [vid. 2012-03-25]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/public/5a/6d/24/706747_609566_CR_Pomaha_2010.zip

Problematika vody a sanitace v rozvojovém světě [online]. [vid. 2012-04-01]. Dostupné z: <http://www.rozvojovka.cz/index.php?id=283>

OECD. *Development Aid at a Glance Statistics by Region* [online]. Paris: Organization for Economic Cooperation and Development, 2012 [vid. 2012-04-06]. Dostupné z: <http://www.oecd.org/dataoecd/40/27/42139250.pdf>

OSN. *Oficiální seznam indikátorů MDGs* [online]. Praha: Informační centrum OSN, 2008 [vid. 2011-12-10]. OSN Dostupné z: <http://www.osn.cz/soubory/officiallist2008-cze.pdf>

OSN. *Miléniová deklarace OSN* [online]. Praha: Informační centrum OSN, 2000 [vid. 2012-02-04]. Dostupné z: <http://www.osn.cz/zpravodajstvi/zpravy/zprava.php?id=689>

OSN. Splnitelné cíle tisíciletí [online]. Praha: Informační centrum OSN, 2010 [vid. 2012-04-23]. OSN Dostupné z: <http://www.osn.cz/zpravodajstvi/zpravy/zprava.php?id=1621>

OSN. *Zpráva o lidském rozvoji 2005* [online]. Praha: Informační centrum OSN, 2005 [vid. 2012-03-15]. Dostupné z: <http://www.osn.cz/zpravodajstvi/zpravy/zprava.php?id=1089>

Rozvojová pomoc Evropské unie [online]. [vid. 2012-03-15]. Dostupné z: <http://www.rozvojovka.cz/index.php?id=204>

Rozvojová spolupráce [online]. Praha: CzechTrade, 2011-06-16 [vid. 2012-03-16]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cz/rubrika/rozvojova-spoluprace/1001295/>

SACHS, J. *The End of Poverty*. New York: The Penguin Press, 2005, p. 20. ISBN 1-59420-045-9.

Souhrnná teritoriální informace: Středoafriická republika [online]. Zastupitelský úřad ČR v Abuji, 2011-06-16 [vid. 2011-10-24]. Dostupné z: <http://services.czechtrade.cz/pdf/sti/stredoafricka-republika-2011-06-16.pdf>

Středoafriická republika [online]. Praha: Mladá fronta, 2011-06-30 [vid. 2011-11-18]. Dostupné z: http://stredoafricka-republika.orbion.cz/?gclid=CIX1huSyq6oCFdoS3wod7SxdVg#utm_source=google&utm_medium=cpc&utm_campaign=orbion_staty&utm_content=stredoafricka-republika

TOMEŠ, I. *Sociální politika, teorie a mezinárodní zkušenost*. 1. vyd. Praha, Socioklub 1996, s. 126-130. ISBN 80-902260-0-0.

UN. *Impact on economic growth* [online]. New York: United Nations [vid. 2012-03-24]. Dostupné z: http://www.un.org/esa/population/publications/AIDSimpact/91_CHAP_VIII.

UNDP. *Country Profiles and International Human Development Indicators* [online]. New York: United Nations Development Programme, 2011 [vid. 2011-11-25]. Dostupné z: <http://hdr.undp.org/en/data/profiles/>

UNDP. *Human Development Report 2011* [online]. New York: United Nations Development Programme, 2011 [vid. 2011-11-25]. ISBN 9780230363311. Dostupné z: http://hdr.undp.org/en/media/HDR_2011_EN_Complete.pdf

U.S. Department of State. *Background Note: Central African republic* [online]. Washington, DC: U.S. Department of State, 2010-12-28 [vid. 2011-11-19]. Dostupné z: <http://www.state.gov/r/pa/ei/bgn/4007.htm>

WB. *Central African Republic – Projects and Programs* [online]. Washington, DC: World Bank [vid. 2012-04-06]. Dostupné z: <http://web.worldbank.org/external/default/main?menuPK=350031&pagePK=141155&piPK=141124&theSitePK=349999>

WB. *Data: Population, total* [online]. Washington, DC: World Bank. [vid. 2011-10-21]. Dostupné z: <http://data.worldbank.org/indicator/SP.POP.TOTL?page=4>

WB. *Doing Business 2012 Country tables* [online]. Washington, DC: World Bank, 2011 [vid. 2011-12-15]. Dostupné z: <http://www.doingbusiness.org/reports/global-reports/~media/FPDKM/Doing%20Business/Documents/Annual-Reports/English/DB12-Chapters/Country-Tables.pdf>

WB. *Doing Business 2012 Economy Profile: Central African Republic* [online]. Washington, DC: World Bank, 2011 [vid. 2011-12-15]. ISBN: 978-0-8213-8833-4. Dostupné z: <http://www.doingbusiness.org/~media/fpdkm/doing%20business/documents/profiles/country/CAF.pdf>

WB. *Economic Policy & External Debt* [online]. Washington, DC: World Bank, 2011 [vid. 2011-10-21]. Dostupné z: <http://data.worldbank.org/topic/economic-policy-and-external-debt>

WB. *Education* [online]. Washington, DC: World Bank, 2011 [vid. 2012-04-01]. Dostupné z: <http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/TOPICS/EXTEDUCATION/0,,contentMDK:20040939~menuPK:282393~pagePK:148956~piPK:216618~theSitePK:282386,00.html>

WB. *Education* [online]. Washington, DC: World Bank, 2011 [vid. 2012-04-01]. Dostupné z: <http://data.worldbank.org/topic/education>

WB. *Health* [online]. Washington, DC: World Bank, 2011 [vid. 2012-03-23]. Dostupné z: <http://data.worldbank.org/topic/health?display=default>

WB. *Health* [online]. Washington, DC: World Bank, 2011 [vid. 2012-03-23]. Dostupné z: <http://data.worldbank.org/topic/health>

WB. *Official exchange rate* [online]. Washington, DC: World Bank, 2011 [vid. 2011-10-24]. Dostupné z: <http://data.worldbank.org/indicator/PA.NUS.FCRF>

WB. *Press Release No:2009/065/DEC* [online]. Washington, DC: World Bank, 2008-08-26 [vid. 2011-10-30]. Dostupné z: <http://go.worldbank.org/SD33WXWYM0>

WB. *Poverty* [online]. Washington, DC: World Bank. [vid. 2011-11-26]. Dostupné z: http://www.worldbank.org/depweb/beyond/beyondbw/begbw_06.pdf

WB. *Poverty* [online]. Washington, DC: World Bank, 2011 [vid. 201-04-23]. Dostupné z: <http://data.worldbank.org/topic/poverty>

ZÁHOŘÍK, J. *Subsaharská Afrika a světové mocnosti v éře globalizace*. 1. vyd. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2010. 179 s. ISBN 978-80-7422-021-0.

Zahraniční rozvojová spolupráce ČR [online]. [vid. 2012-03-15]. Dostupné z: http://www.rozvojovka.cz/zahranicni-rozvojova-spoluprace-cr_228_3.htm

Seznam příloh

Příloha A – Vlajka Středoafričké republiky	I
Příloha B – Index vnímání korupce 2012	II
Příloha C – HIV/AIDS ve světě podle regionů v roce 2009	III

Příloha A – Vlajka Středoafrické republiky

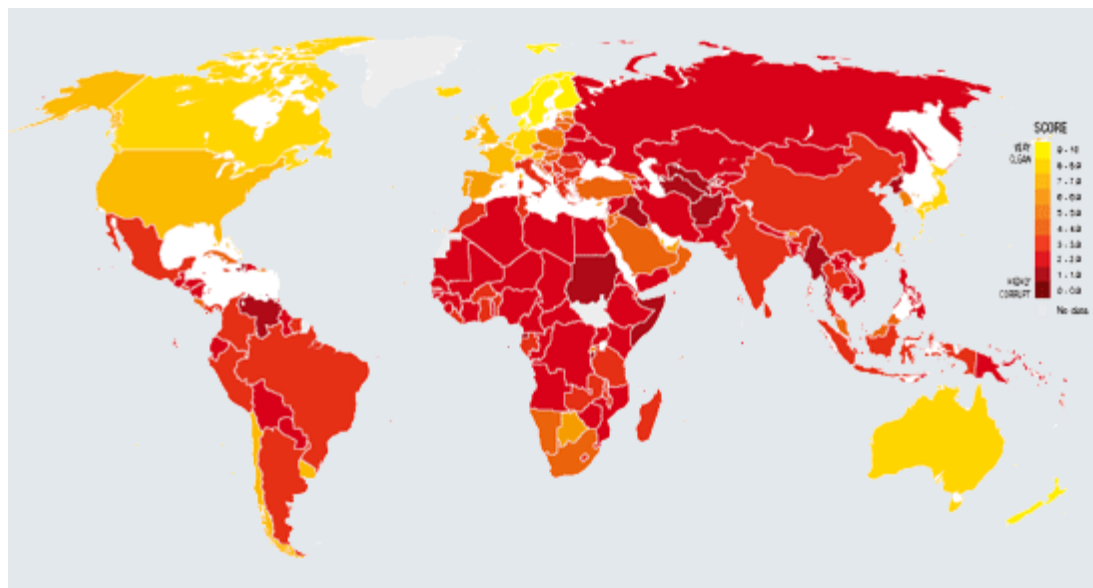
Obrázek A1: Vlajka Středoafrické republiky

Zdroj: CIA. *Central African Republic, Flag* [online]. Washington, DC: Central Intelligence Agency, 2011 [vid. 2011-10-20]. Dostupné z: https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/flags/flagtemplate_ct.html

„Červená, žlutá a zelená barva této vlajky jsou odvozeny od vlajky Etiopie, nejstaršího samostatného státu Afriky. Je symbolem africké jednoty. Modrá, bílá a červená jsou reminiscencí na vlajku Francie, která tuto kolonii kdysi ovládala. Vlajka se používá od roku 1958.“¹

¹ KEYITH, L. *Svět do kapsy*. 1. vyd. Praha: Ottovo nakladatelství, 2002, s 292-293. ISBN 80-7181-662-0.

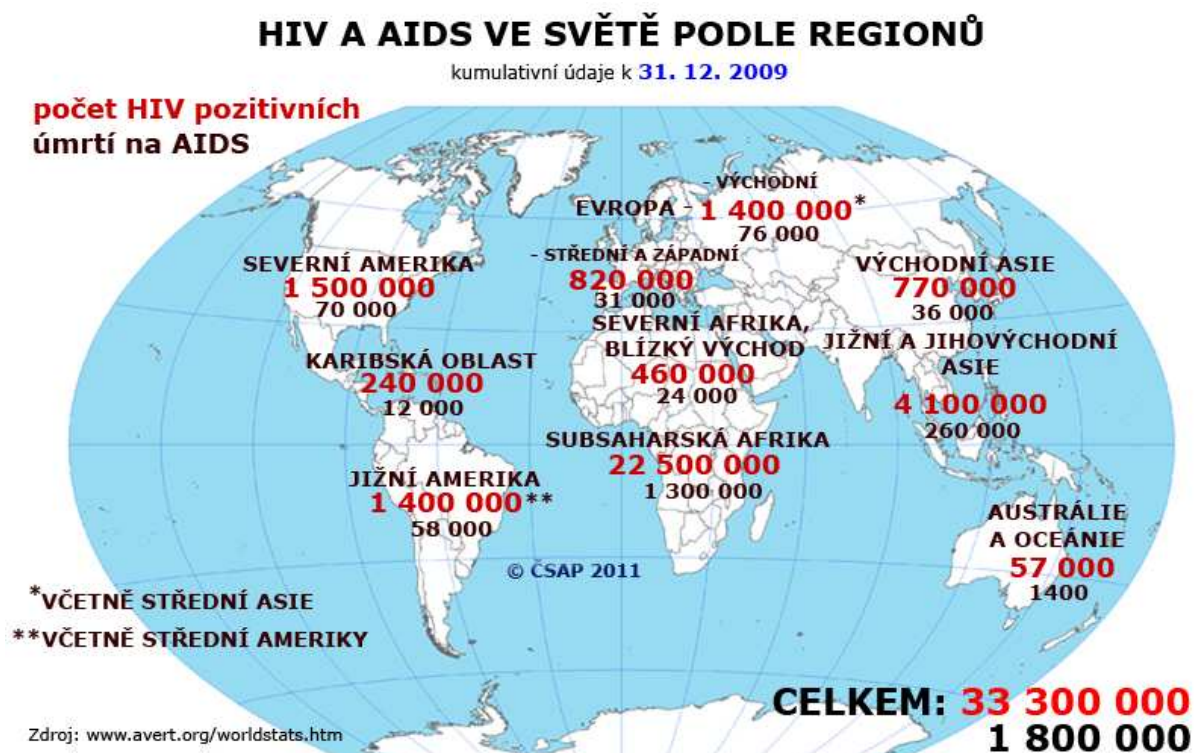
Příloha B – Index vnímání korupce 2012

Obrázek B1: Index vnímání korupce 2012

Zdroj: IT. Corruption Perceptions Index [online]. Berlín: Transparency International, 2011 [vid. 2012-04-23]. Dostupné z: <http://cpi.transparency.org/cpi2011/results/>

Příloha C – HIV/AIDS ve světě podle regionů v roce 2009

Obrázek C1: HIV a AIDS ve světě podle regionů v roce 2009

Zdroj: Česká společnost AIDS pomoc. *Informace – Statistiky HIV/AIDS* [online]. Dostupné z: http://www.aids-pomoc.cz/info_statistiky.htm